

SAKSGANG		
STYRE / RÅD / UTVALG	MØTEDATO	SAKSNR
Kommunestyret	19.11.2013	

Saksbehandler: Arild Syvertsen

Arkiv/arkivsaksnr.:S00, &13 12/1499

Uttalelse til søknad om konsesjon for Storehei, Bjelkeberget og Oddeheia vindkraftverk i Birkenes kommune i Aust-Agder

I OPPSUMMERING

II GRUNNLAGET FOR ADMINISTRASJONENS BEHANDLING

a. KLIMAFØRLIKET

b. FORHOLDET TIL OVERORDNEDE PLANER

c. KONSESJONSSØKNADEN - TILTAKET

d. EIENDOMSFORHOLD

e. LOVVERKET

f. TEMA SOM ER UTREDET – SAMMENSTILLING

g. HØRINGSUTTALELSER

III ADMINISTRASJONENS VURDERINGER

a. PROSESSEN

b. AKTUELLE TEMA

i. Skyggekast

i. Iskast

ii. Lyssetting

iii. Annen forurensning

iv. Kulturminner og kulturmiljøer

v. Naturmangfold - INON

vi. Støy

vii. Landskap Friluftsliv Ferdsel

viii. Transport – veger – infrastruktur

ix. Nett-tilknytning og nye ny linjer

x. Verdiskaping – lokale inntekter

xi. Eiendomsskatt

xii. Jord og skogbruk

xiii. Reiseliv og turisme

xiv. Garantier etter endt konsesjonsperiode

xv. Satsing på fornybar energi i Birkenes kommune

IV SAMMENSTILLING OG KONKLUSJON

V ADMINISTRASJONENS TILRÅDNING

I OPPSUMMERING

Kommunen står overfor et verdivalg. De positive og sikre virkningene av en etablering av vindmølleparkene vil være økt verdiskaping, fornybar energi og eiendomsskatt. De må veies opp mot de negative og usikre virkninger for bomiljø, landskap, friluftsliv og naturmiljø. Vurderingene har lagt til grunn både kortsiktige og langsiktige konsekvenser for kommunen som samfunn.

Administrasjonen har i sin vurdering lagt størst vekt på de langsiktige og usikre virkningene. På dette grunnlag har vi landet på at konsesjon ikke bør tilrås.

Vindkraftparkene har store negative konsekvenser for landskapsbildet. Vindturbinene vil dominere og påvirke kommunelandskapet over store arealer. Vi har tillagt virkninger for fast bosetting stor vekt. Bomiljøer på Skreros, Senumstad, Vinterstø, Rislå og Søre-Herefoss blir sterkest berørt.

Tiltakenes nærhet, størrelse og synlighet vil også påvirke friluftsliv og naturopplevelse. Ogge ligger i influensområdet til Storehei. Selv om konfliktene avtar med økende avstand vil det være negative virkninger for friluftsområdet og for bebyggelsen spesielt langs vestsiden av vannet. Områder som Heimdal/Heimdalsknuten, Trottohytta og Tjøntveit benyttes til friluftsliv. Områdenes verdi vil bli betydelig endret fra dagens situasjon. Administrasjonen mener at utførte vurderinger i for liten grad har vektlagt områdenes potensial for fremtidig friluftsliv og rekreasjon. Det gjelder spesielt det potensialet som ligger i Storeheimområdet.

De negative virkningene for naturmiljø, landskap og friluftsliv vil også begrense muligheten til å markedsføre en stor kommune med mye uberørt natur og villmark. Vi legger til grunn at «urørt» natur i nærheten av urbane strøk vil være et økt knapphetsgode på lang sikt. Birkenes kommune ligger tett på en voksende befolkning i Kristiansandsregionen og vil i stor grad ta del i denne veksten. Behovet for å ta vare på og videreutvikle regionale friluftsområder som for eksempel Ogge, vil øke i takt med av urbaniseringen av sentrale strøk. Ny folkehelselov understreker befolkningens behov for å oppsøke stillhet og «urørt» natur.

Administrasjonen verdsetter «urørt» natur som en fremtidig større samfunnsverdi enn dagens.

Statlige og regionale myndigheter har i sine uttalelser påpekt manglende kartlegging og kunnskap om naturmiljøet. Administrasjonen deler dette synet og de krav som er fremsatt for å få et bedre beslutningsgrunnlag. Konklusjonen om liten negativ konsekvens kan være feil.

Administrasjonen mener at konsekvensene for landbruket samlet sett er positive selv om det legges enkelte begrensninger for skogsdrift under ledningetraseene. Vi er mer usikre på konsekvenser for reiseliv og turisme, men muligheten for å markedsføre uberørt natur reduseres.

Vi forutsetter at ingen bolighus får støy over anbefalte grenseverdier. Spesielt er vi opptatt av berørte bomiljø på Skreros, Senumstad, Vinterstø og Rislå. Støypåvirkning kan gi helseplager og må begrenses så mye som mulig. Det er knyttet usikkerhet til konsekvenser både for berørte bomiljøer, fritidseiendommer og friluftsliv. Før detaljplaner for planområdene godkjennes, må det gjennomføres supplerende og uavhengige beregninger for å kvalitetssikre det materiale som foreligger.

For verdiskaping kan prosjektet gi relativt sikre og positive ringvirkninger for næringslivet spesielt regionalt, men også lokalt. De største ringvirkningene vil være i anleggsfasen. Det kan

føre til at enkelte virksomheter kan komme gjennom en periode med liten aktivitet. I driftsfase vil ringvirkningene bli mindre, men like fullt positive. De økonomiske ringvirkninger vil selvsagt være størst dersom både trinn 1 og trinn 2 blir bygd ut innen 2020. Det knytter seg noe usikkerhet til trinn 2 som følge av mer kompliserte og kostnadskrevenende transportkorridorer, samt tilkopling til sentralnettet.

Tiltakene vil også innebære økt eiendomsskatt. Det er stilt spørsmål om størrelse på denne skatten. Tradisjonelt ligger taktsen på 60-70% av investeringsbeløpet. Den fastlegges av kommunal taktsnemnd. Med en investering på 2 mrd NOK og 70%, vil eiendomsskatt med 7% ligge på 9,8 mill NOK for trinn 1 og trinn 2. Dersom bare trinn 1 blir bygd ut, vil den ligge på 4,4 mill. NOK. Kommunens økonomiske situasjon er utfordrende, men kommunen må uansett jobbe for en bærekraftig økonomi. Administrasjonen har ikke tillagt mulige inntekter fra eiendomsskatt fra 2017 avgjørende vekt fordi tiltakene omfatter en vedvarende og vesentlig endring av arealets karakter.

Birkenes vil med en utbygging fremstå som en kommune som satser på å innfri nasjonale mål om utbygging av fornybar energi. Eksisterende og nye vannkraftprosjekter, spesielt i Uldalsgreina av Tovdalsvassdraget, viser at kommunen allerede satser på fornybar energi. Eksisterende og nye vannkraftprosjekter i kommunen utgjør totalt 200-250 Gwh med investeringer frem til 2020 på mellom 400-450 mill NOK.

Nesten alle grunneierne innenfor planområdene er positive til tiltakene. De aller fleste i kommunen som har uttalt seg er imidlertid mot at det gis konsesjon. Vi kan registrere stor bekymring for konsekvenser, ikke minst knyttet til bomiljøer, men også for de som er eiere av fritidsboliger eller driver et aktivt friluftsliv. Det kan selvsagt hevdes at det alltid er motstandere av denne type prosjekter som engasjerer seg mest. Administrasjonen mener likevel at det fremkommer vesentlige momenter i disse uttalelsene som må tillegges vekt.

Det hevdes at vindmølleparkene som planlegges langt på veg representerer gårdagens teknologi. De beslaglegger store områder og representerer store naturinngrep. Ny teknologi er forventet å kunne utnytte vindressursene med langt mindre arealinngrep.

ADMINISTRASJONENS FORSLAG TIL VEDTAK:

- 1 Det tilrås at det ikke gis konsesjon til E.ON vind for utbygging av Storehei, Bjelkeberget og Oddeheia vindkraftverk i Birkenes kommune**
- 2 Dersom konsesjon blir gitt, må det stilles følgende vilkår:**
 - a) Vindturbiner 12, 13 og 14 i område Bjelkeberg bør flyttes noe lenger inn i planområdet av hensyn til bomiljøet på Senumstad, Vinterstø og Rislå, det samme gjelder nr 21 og 22 på Storehei av hensyn til bomiljøet på Skrerros samt nr 23 av hensyn til friluftsliv og landskap på Heimdalsknuten. På Oddeheia bør hvis mulig turbin nr 9 og 10 som ligger på kanten mot dalen, flyttes eller tas bort.
 - b) Foreliggende støyberegninger må kvalitetssikres før endelig detaljplan godkjennes. Det er en forutsetning at ingen bolighus får støy over de anbefalte grenseverdier.
 - c) Før utbygging og anleggsarbeid starter skal det gjennomføres forhandlinger om avbøtende tiltak knyttet til trafikksikkerhet og annen utbedring av nødvendig infrastruktur.
 - d) Turbinene skal ha lysmerking basert på radarstyrt teknolog som gjør at lysene slås på kun når luftfartøy kommer innenfor en avstand fra vindkraftparken som gjør at lysmerking er påkrevd.
 - a) Det gis garanti og utarbeides en plan for tilbakeføring av områdene etter endt konsesjonsperiode.

II SAKSOPPLYSNINGER

Birkenes kommune mottok høringsbrev fra NVE 24. mai 2013. Utdrag fra brevet er vist under.

Vår dato: 24 MAI 2013

Vår ref.: NVE 201203842-37 ke/hiaa

Arkiv: 511

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Hilde Aass

22 95 98 85

E.ON Vind Sverige AB – Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Birkenes kommune – Høring av søknad. Invitasjon til møte.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har mottatt konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk med tilhørende nettilknytning i Birkenes kommune i Aust-Agder. Det søkes samtidig om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova for nødvendig grunn og rettigheter for bygging og drift av de spesifiserte anleggene. Tiltakshaver for prosjektet er E.ON Vind Sverige AB.

E.ON Vind Sverige AB søker i medhold av energiloven om konsesjon til å bygge og drive et vindkraftverk bestående av inntil 58 vindturbiner med en turbinstørrelse på ca. 3 MW, og en samlet installert effekt på inntil 200 MW. Vindkraftverket er fordelt på tre delområder og prosjektet er konsekvensutredet med 29 turbiner på Storehei, 18 turbiner på Bjelkeberget og 10-11 turbiner på Oddeheia. Anlegget vil være lokalisert midt i kommunen og nord for kommunesenteret Birkeland. Planområdet vil ha et samlet areal på ca. 25 km². Anlegget vil bli bygd i to trinn. Første trinn er 80 MW tilkoblet regionalnettet og trinn to vil være en full utbygging, hvor kraftverket vil tilkobles sentralnettet i Vegusdalen. Nettilknytningen og utbyggingen er nærmere beskrevet i søknaden.

Fristen for uttalelse ble satt til 15. september. Kommunen har fått forlenget fristen av hensyn til ønske om bedre tid til behandlingen, samt få kopi av de høringsuttalelser som foreligger. Uttalelsene kan da legges ved saken ifm med kommunestyrets behandling.

a. KLIMAFORLIKET

Det er i dag en bred enighet i vitenskapelige og politiske miljøer om at verdens utslipp av klimagasser må reduseres for å begrense effekten av menneskeskapte klimaendringer. Produksjon og bruk av fossile energikilder er hovedbidragsyter til utslipp av klimagasser. Det er nødvendig å dekke en større del av energibehovet med fornybare energikilder.

I 2008 vedtok et bredt flertall på Stortinget klimaforliket. Det gir føringer for den langsiktige klimapolitikken i Norge. I klimaforliket forplikter Norge seg til å være klimanøytralt i 2030. Det er en rekke tiltak som må settes i verk for å nå dette målet. EU har satt som mål å øke andelen fornybar energi til 20 % innen 2020. I 2009 ble det klart at EUs fornybardirektiv også vil gjelde Norge gjennom EØS-avtalen. Norge har forpliktet seg til å øke fornybarandelen fra ca. 60 % i 2005 til 67,5 % i perioden fram til 2020.

I desember 2010 signerte Norge og Sverige en avtale om et samarbeid om et grønt elsertifikatmarked. I dette ligger et mål om å innfase 26,4 TWh ny fornybar kraft i de to landene innen utgangen av 2020.

Landene har lagt til grunn at de skal ta hver sin halvdel av denne økningen av produksjonen av fornybarkraft. Norge tar derfor sikte på å produsere 13,2 TWh/år mer fornybar kraft innen

utgangen av 2020, det vil si en økning i kraftproduksjonen på drøyt 10 %. Vindkraft antydes å utgjøre omkring halvparten.

b. FORHOLDET TIL OVERORDNEDE PLANER

Regionplan Agder 2012

Planen har 5 satsingsområder og ett av disse er: *Klima – høye mål og lave utslipp.*

I Regionplan Agder 2020 er målet at regionen skal bli et lavutslippssamfunn. Det skal blant annet legges til rette for økt produksjon av fornybar energi. Klimahensyn skal være et overordnet hensyn som vektlegges i forbindelse med alle politiske beslutninger i landsdelen. Energiplan Agder har følgende mål: Innen 2020 skal det produseres ytterligere 2 TWh ny fornybar kraft- og varme-produksjon på Agder. Fylkeskommunene ønsker at Agder skal være et «grønt batteri» som kan lagre fornybar energi for salg til Europa og tar denne tanken med i videre arbeidet med å følge opp regionplan Agder 2020. Vindkraft er en alternativ energikilde sammen med blant annet vannkraft og bioenergi.

Det skal videre initieres en kartlegging av mulige arealer for etablering av vindkraft til lands og til havs. Agderfylkene har imidlertid ikke laget en regional temaplan spesielt for vindkraft eller andre fornybare energikilder. Målet med en slik plan er å foreta en regional vurdering av områder egnet for etablering av vindmøllerparker. (gjennom en slik plan ville en kunne vurdere en konsesjonssøknad for de 3 områdene i Birkenes opp mot alternativer i begge fylkene i forhold til egnethet og konsekvenser.)

Klimaplan for Knutepunkt Sørlandet (vedtatt i 2009)

Planen har følgende:

Visjon:

”Knutepunkt Sørlandet benytter bare fornybar energi, og er klimanøytralt”.

Hovedmål.

(eksklusiv industri):

- Stabilisere de totale klimagassutslippene innen 2012.
- Redusere de totale klimagassutslippene med 20 % sett i forhold til 1991 nivå innen 2020.

Delmål

(eksklusiv industri):

- Stabilisere klimagassutslipp fra veitrafikk innen 2012. Redusere dette med 5 % innen 2020 sett i forhold til 1991.
- Redusere energiforbruket i den kommunale bygningsmassen med 10 % innen 2012 sett i forhold til 2005, 20 % i 2020.
- Øke andel av stasjonær energibruk som dekkes av fornybar energi (bioenergi solenergi, og fjernvarme, basert på spillvarme og avfallsvarme) fra 1,5 % i 2005 til 3 % i 2012, og til 5 % i 2020.

Hovedmålet for 2020 samsvarer med regjeringens mål om å redusere klimagassutslippene med 30 % innen 2020 (ref. 1991) når 2/3 skal tas innenlands. Med veksten vi har i Kristiansandsregionen er den foreslåtte målsettingen på 20 % reduksjon krevende. Visjonen kan trolig først nås mot midten av dette århundret.

Kommuneplan Birkenes 2010-2021 med arealdel

Samfunnsdelen av gjeldende kommuneplan er under revisjon. Gjeldende plan har blant annet følgende mål:

Hovedmål 5 – Arbeidsplassene skal være attraktive, gode og framtidsrettede

Hvordan kommer vi dit?

Område: Infrastruktur

- Sikre høy standard på lokalt og regionalt veinett
- Sikre høy standard på telekommunikasjon i Birkenes

Område: Næringsutvikling

- Stimulere eksisterende næringsliv
- Sikre offentlig eierskap av næringsstomter for videresalg - samtidig som det kan tilrettelegges for private tilbydere
- Alltid ha tilgjengelige næringsarealer
- Være en aktiv pådriver for etablering av ny næringsvirksomhet, både lokalt og regionalt
- Aktivt å markedsføre Birkenes som en attraktiv kommune å etablere næringsvirksomhet i
- Delta i regionale næringsfond

Hovedmål 6 – Areal- og naturressursene skal forvaltes og brukes på en bærekraftig måte

Hvordan kommer vi dit?

Område: Natur og Klima

- Ivareta viktige verdier knyttet til biologisk mangfold og kulturlandskap
- Sikre allmennhetens tilgang til viktige natur- og friluftsområder, om nødvendig med offentlig oppkjøp
- Følge opp regional klimaplan for kommunene i Knutepunkt Sørlandet
- Utarbeide en handlingsplan for jordbruk og jordvern som ivaretar dyrka og dyrkbar jord
- Være en pådriver og tilrettelegger for jordbruk i Birkenes

Område: Skog og utmark

- Være en pådriver for aktiv bruk av skogens ressurser
- Ivareta vann og vassdrag på en bærekraftig måte
- Utvikling av utmarksbasert næring skal skje på skånsom måte, gjerne gjennom felles planlegging for å sikre helheten

Område: Transport – jfr ATP

- Legge til rette for nærhet mellom bolig og arbeidsplass, for å redusere transportbehovet

De tre aktuelle planområdene er i arealdelen i kommuneplan 2010 – 2021 satt av til Landbruks-, natur- og friluftsmål. Planområde Storehei ligger nær opptil Ogge som er markert som hensynssone naturmiljø. Ogge har videre status som et regionalt viktig friluftsområde som i stor grad er knyttet til vannbaserte friluftaktiviteter som padling, fiske og bading.

c. KONSESJONSSØKNADEN – TILTAKSBESKRIVELSE

Følgende er hentet fra konsesjonssøknaden:

NVE har sendt E.ON Vind sin konsesjonssøknad på høring. Den fremmes i henhold til energiloven av 29. juni 1990, § 3-1 om konsesjon for bygging og drift av vindkraftverk med tilhørende infrastruktur i Birkenes kommune i Aust-Agder fylke. Nødvendig infrastruktur inkluderer internt kabelnett, transformatorstasjon, adkomstvei og internveier og tilknytningsledning frem til eksisterende nett. Som beskrevet i søknadens kap. 6.3 ønsker E.ON Vind å bygge kraftverket i to trinn som samlet gir en total innmatet effekt fra kraftverket på inntil 200 MW. I konsekvensutredningen og den foreløpige planleggingen er det tatt utgangspunkt i en aktuell turbintype per dags dato, som er en 3,075 MW vindturbine med tårnhøyde 119 m og rotordiameter 112 m. Dette gir en total installert kapasitet på 175,3 MW (57 turbiner \times 3,075 MW). Det endelige valg av vindturbiner må imidlertid gjøres på bakgrunn av vindmålinger og tilgjengelig teknologi på det tidspunkt vindkraftverket får konsesjon samt når tilbud er hentet inn fra leverandører.

E.ON Vind ønsker å realisere prosjektet i to trinn, der trinn 1 knyttes mot regionalnettet og begrenses av hvor mye ledig kapasitet som finnes i dette, jfr arbeidet med ny trafostasjon i Vegusdal. For å realisere hele prosjektet må transformorkapasiteten mot sentralnettet økes. E.ON Vinds utredninger konkluderer med at det er hensiktsmessig å etablere en ny sentralnettstransformator i Vegusdal i forbindelse med realisering av trinn 2. Her må de uttalelser som foreligger fra Agder Energi Nett når det gjelder regionalnettet hensyntas. Det gjelder også uttalelse fra Statnett når det gjelder sentralnettet. I disse uttalelsene, spesielt fra Statnett, pekes det på forhold som må avklares før NVE kan gi konsesjon.

Vindkraftverket er konsekvensutredet med 29 turbiner på Storehei, 18 turbiner på Bjelkeberg og 11 turbiner på Oddeheia, til sammen 58 turbiner. Konsekvensutredningene utført av Sweco er lagt til grunn for selve konsesjonssøknaden. E.ON har i konsesjonssøknaden kommentert tema der de ikke har fulgt opp anbefalingene i konsekvensutredningen. Som et avbøtende tiltak for å redusere støypåvirkningen har E.ON Vind besluttet å fjerne en turbin i Oddeheia planområde. Enkelte turbiner er også flyttet og foreslått kjørt i en annen modus (stillemodus). Det innebærer at det nå søkes om 57 vindturbiner, dvs. samme antallet i Storehei og Bjelkeberget, men redusert til 10 i Oddeheia.

Med denne turbintypen og den konsekvensutredede turbinplassering vil kraftverket etter foreløpige beregninger produsere ca. 556 GWh/år. Dette tilsvarer strømforbruket til omtrent 35 000 gjennomsnittlige husstander i Norge.

Tabell 1-1. Nøkkeltall for Storehei, Bjelkeberg og Oddeheia vindkraftverk – basert på sannsynlig layout for det fullstendige vindkraftverket på tidspunktet for konsesjonssøknaden.

Komponenter i vindkraftverket	Nøkkeltall
Antall turbiner	57
Ytelse pr. turbin	3,075 MW
Samlet ytelse/installert effekt	175,3 MW
Tårnhøyde vindturbin	119 m
Rotordiameter vindturbin	112 m
Årsproduksjon	Ca. 556 GWh
Oppstillingsplasser og vindturbiner (samlet areal)	85 500 m ²
2 transformatorstasjoner (arealbehov totalt)	4 000-5000 m ²
1 servicebygg (arealbehov totalt)	200 m ²
Internveier totalt	43 km
Adkomstveier (inn til planområde i eksisterende veistrekning)	9 km
Planområdets areal (totalt)	Ca. 25 km ²

Andel beslaglagt areal i planområdet ¹	Ca. 2,2%
Investeringskostnad inkl. nett og transformatorstasjoner	Ca. 1900 – 2200 MNOK
Estimert investering/produisert kraft	Ca 3,2 – 4,0 NOK/år kWh

Hvorfor Storehei, Bjelkeberget og Oddeheia i Birkenes kommune?

E.ON Vind har foretatt vurderinger av lokaliteten og forholdene på stedet. Det har vært tett kontakt med de berørte grunneiere og møter med kommunen for å innhente informasjon, informere om prosjektet og for å gjøre avtaler med grunneiere. Konsulentselskapet Sweco's miljørådgivere har videre gjennomført en uavhengig konsekvensutredning. E.ON Vind har konkludert med at et vindkraftverk på Storehei, Oddeheia og Bjelkeberg er et miljømessig og økonomisk sett godt prosjekt, som selskapet ønsker å realisere. Planområdet er lokalisert ca. 10 km nord for Birkeland sentrum midt i Birkenes kommune. De tre delområdene ligger mellom 300 og 400 moh. og består av åsrygger og platåer med skrinnet vegetasjon og mye fjell i dagen, samt noen lavereliggende områder med innslag av skog. Det totale arealet av planområdene er ca. 25 km² (Storehei 14 km², Bjelkeberg 7 km² og Oddeheia 3,5 km²). Området er i liten grad preget av veier eller skogsdrift, men kraftlinjer krysser gjennom planområdene i Storehei og Bjelkeberg. Områdene er vist på kart i Figur 1-1 i konsekvensutredningen.

De aller fleste vindkraftprosjekter i Norge er lokalisert langs kysten der det blåser mest. Erfaringer har imidlertid vist at med moderne og riktig type vindturbiner så kan vindkraftverk produsere like mye energi der det blåser mindre. En forutsetning er jevne og gode vindforhold. Områder i det norske innlandet er derfor aktuelle for vindkraft på linje med innlandet i Sverige der det har blitt bygget ut mye vindkraft de senere årene. E.ON Vind har vurdert mange lokaliteter for å finne områder som kan være egnet for vindkraftutbygging i

Norge. Vindkraftverk bør lokaliseres i et område som ligger relativt høyt i terrenget for å sikre stabil, jevn vind. Det bør også være kort avstand til kraftledninger med tilstrekkelig kapasitet. Andre kriterier som E.ON Vind har tatt hensyn til, er å unngå verneområder og å prøve å holde en minsteavstand på cirka 800 m til nærmeste bolig og fritidsbolig. E.ON Vind har som nevnt lagt stor vekt på å informere lokalt og sikre lokal støtte for sine planer. Samtlige grunneiere i planområdet er kontaktet og det er inngått avtaler med grunneiere tilsvarende ca 98 % av planområdet for utnyttelse av dette området til vindkraftutbygging. Det har i forbindelse med konsekvensutredningen vært avholdt tre samrådsmøter lokalt. Samrådene har bestått av representanter fra kommunen administrativt og politisk, fra ulike interesseorganisasjoner, lag og foreninger og fra berørte grunneiere.

Utgangspunktet for lokalisering av et vindkraftverk er basert på flere sentrale kriterier, der vindressurs, nærhet til infrastruktur (herunder nett med ledig kapasitet) og konfliktnivå står sentralt. De valgte områdene er utredet siden tidlig 2011. En lengre serie med vindmåledata vil først foreligge i 2014. Foreløpige beregninger utført av Kjeller Vindteknikk sier at årsmiddelvinden i planområdene i gjennomsnitt er cirka 7,8 m/s i tårnhøyde (119 m over bakken). Med de rette vindturbinene er dette et godt grunnlag for å sikre et økonomisk bærekraftig prosjekt.

E. ON sin oppsummering av kriterier som er lagt til grunn for valg av Storehei, Oddeheia og Bjelkeberg som lokaliteter for et vindkraftprosjekt:

- Gode vindforhold
- Kort avstand til kraftlinjenett med tilstrekkelig kapasitet
- Positive grunneiere og avtale med det store flertallet av grunneierne innenfor planområdet
- Tilstrekkelig avstand til nærmeste boliger
- Bare et begrenset antall fritidsboliger er vesentlig berørt visuelt, men med noe støy og skyggekast
- Nærhet til eksisterende veier og gode adkomstmuligheter
- Ingen konflikt med verneområder
- Det er lite konflikt med annen arealbruk og med inngrepsfrie områder (INON)

d. EIENDOMSFORHOLD

Planområdet for Storehei omfatter 12 grunneiendommer. E.ON Vind har inngått avtale med grunneierne av 11 av disse eiendommene om eksklusiv rett til å utvikle og drifte et vindkraftprosjekt på Storehei. Dette tilsvarer 97 % av arealet av delområdet Storehei. Planområdet for Oddeheia består av 3 grunneiendommer. E.ON Vind har inngått avtale med alle grunneierne av disse eiendommene om eksklusiv rett til å utvikle og drifte et vindkraftprosjekt på Oddeheia. Planområdet for Bjelkeberg består av 9 grunneiendommer. E.ON Vind har inngått avtale med grunneierne av 7 av disse eiendommene om eksklusiv rett til å utvikle og drifte et vindkraftprosjekt på Bjelkeberg. Dette tilsvarer 99 % av arealet av delområdet Bjelkeberg.

Grunneiere som er berørt av de omsøkte nettilknytningsalternativene er kontaktet per brev. E.ON Vind kommer videre i prosessen til å søke dialog med disse grunneierne og tar sikte på å avholde møter med berørte grunneierne. E.ON Vinds mål er å inngå minnelige avtaler med berørte grunneiere i valgt trasé.

e. LOVVERK

Tiltaket er konsesjonspliktig etter energilovens § 3-1 og utredningspliktig i henhold til plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredninger § 2 (vedlegg 1, tiltak nr. 16). I

henhold til § 1-3 i plan- og bygningsloven er anlegg for overføring eller omforming av elektrisk energi som er nevnt i energilovens § 3-1 unntatt krav om reguleringsplan.

I energiloven § 2.1 sies det blant annet at: *Reglene om innsigelse i plan- og bygningslovens §§ 5-4 til 5-6 gjelder så langt det passer ved behandling av søknader om konsesjon etter § 3-1 i denne lov. De samme organer som gis innsigelsesrett etter plan- og bygningsloven gis også klagerett på konsesjonsvedtak etter reglene i forvaltningslovens kapittel VI.*

Tiltaket krever godkjenning etter kulturminneloven hvor det i henhold til § 9 kan pålegges undersøkelsesplikt før anleggsstart.

E.ON tar sikte på å inngå frivillige avtaler med berørte grunneiere angående etablering av nettilknytningsledninger, trafoanlegg samt framføring av atkomstvei. Men de vil likevel søke med hjemmel i *Lov 23.10.1959 om oreigning av fast eiendom* (oreigningsloven), § 2 punkt 19, om tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å bygge og drive de elektriske anleggene, herunder rettigheter for all nødvendig ferdsel/transport og nettilknytning. Denne tillatelsen vil bli benyttet dersom det skulle dukke opp uforutsette ting knyttet til avtalene med berørte grunneiere som ikke kan løses gjennom minnelige avtaler. Samtidig ber tiltakshaver om at det blir fattet vedtak om forhåndstiltredelse etter oreigningslovens § 25, slik at arbeidet med anlegget, herunder detaljplan-legging og stikking, kan påbegynnes før skjønn er avholdt.

Ny plan- og bygningslov trådte i kraft 1.7.2009. I denne forbindelse ble forholdet mellom konsesjonsbehandling etter energiloven og planbehandling etter plan- og bygningsloven for energianlegg endret. Lovgivende myndighet har bestemt følgende:

Vindkraftverk, vannkraftverk og fjernvarmeanlegg som krever konsesjon etter energiloven, vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven omfattes fortsatt av plan- og bygningsloven. Det er imidlertid ikke noen reguleringsplikt for slike anlegg. Kommunene kan med andre ord ikke pålegge utbygger å utarbeide reguleringsplan etter plan- og bygningsloven. Kommunen kan derfor heller ikke kreve at utbygger avventer en revisjon av kommuneplanens arealdel. Ved konflikt mellom kommuneplan og et endelig konsesjonsvedtak, kan Olje- og energidepartementet samtidig med klageavgjørelse gi konsesjonen virkning som statlig plan. En slik statlig reguleringsplan vil gjelde foran kommuneplanen.

Birkenes kommune har ikke motsatt seg at det fremmes en konsesjonssøknad for en vindmøllepark i kommunen etter energiloven. Melding om konsekvensutredninger fra E.ON er behandlet av kommunen og fastsatt av NVE 19. november 2012. Denne meldingen stiller krav og gir rammer for konsesjonssøknaden inklusive krav om konsekvensutredninger. Anlegg for produksjon av energi har fått andre krav til prosess og behandling enn for eksempel plan for et større utbyggingsområde. Årsaken antas å være at det knytter seg større samfunnsinteresser/ nasjonale interesser til slike kraftproduksjonsanlegg. Sentral- og regionalnettsanlegg, transformator-stasjoner og andre større kraftledninger som krever anleggskonsesjon etter energiloven er også unntatt fra plan- og bygningsloven, jfr. § 1-3.

Kravet til konsekvensutredninger og innhold er imidlertid de samme som om søknaden fra E.ON Vind hadde blitt behandlet som en endring av gjeldende kommuneplan eller en områdereguleringsplan. Kommunen har stilt krav til innhold og kvalitet i foreliggende konsekvensutredninger. Det gjør også regionale og statlige plan- og miljøvernmyndigheter, dvs. fylkeskommunen og fylkesmannen. Søknaden skal også behandles av Miljødirektoratet og Miljøverndepartementet. Både positive og negative konsekvenser skal belyses og veies opp mot hverandre og saken vil ikke bli lagt frem for kommunestyret før administrasjonen

mener at beslutningsgrunnlaget er godt nok. Dersom det skulle bli gitt konsesjon, skal det utarbeides detaljplan samt en transport- og miljøplan for området. Kommuneplanens arealdel må endres som følge av dette. I den endelige detaljplanen vil vindturbiner, veier og andre tiltak/inngrep få sin endelige plassering. Igangsatt vindmåling i Storehei og planlagte målinger i Bjelkeberg og Oddeheia vil være viktig for endelig plassering sammen med de krav som stilles i eventuell konsesjon.

f. TEMA SOM ER UTREDET – EN SAMMENSTILLING

Følgende er hentet fra konsesjonssøknaden:

Utredningsarbeidet tar utgangspunkt i anerkjent metodikk og aktuelle veiledere. Om konsekvensutredningsmetodikk kan det kort sies at man for en del tema *beskriver og verdisetter området* som blir berørt av tiltaket, også kalt influensområdet. Det vil som i dette tilfellet være vindturbiner, nett og veier eller større masseuttak, utbyggingsområder til næring, turistanlegg med mer.

Dette deles for en del utredningsteam inn i mest mulig ensartede delområder som gis verdi på en skala fra liten – middels – stor. Deretter vurderes tiltakets påvirkning eller omfang på en skala fra stort positivt – middels positivt – lite positivt – intet omfang – lite negativ – middels negativt – stort negativt. Disse vurderingene sammenholdes i konsekvensvifta fra Statens vegvesens håndbok 140 Konsekvensanalyser (2006), jf. Figur 8-1 i konsesjonssøknaden. Det vises videre til konsekvens-utredningen for grundigere beskrivelse av bakgrunn, datagrunnlag og metodikk for utredningene. I den finnes også henvisning til informanter og en omfattende referanseliste samt fotomontasjer fra en rekke ståsteder, bilder, temakart og figurer.

E.ON Vind har med utgangspunkt i den ferdige konsekvensutredningen planlagt flere avbøtende tiltak for å redusere konsekvenser fra støy og skyggekast. Disse er nærmere beskrevet i kapittel 9.2 i konsekvensutredningen. Etter anbefaling fra konsekvensutredningen er det igangsatt en kartlegging av hubro i og rundt planområdet.

Sammenstilling av konsekvensutredningene hentet fra konsesjonssøknaden:

Kulturminner og kulturmiljø

Liten- middels negativ konsekvens. Noen utmarksminner innen planområdet ser ut til å kunne bli direkte berørt av internveger. Hensyn i detaljplanleggingen forutsettes. Turbinene vil være synlig fra kulturhistoriske lokaliteter.

Friluftsliv og ferdsel

Liten/(middels) negativ konsekvens. Selve planområdene er ikke svært mye brukt til friluftsliv, men kraftverkene kan sees fra andre turområder.

Naturmangfold

Naturtyper og vegetasjon liten negativ konsekvens. Vegetasjon som berøres er i hovedsak representativ for regionen. Fugl Stor negativ konsekvens. Relativt store arealer med potensielle leveområder for flere arter med status i rødlisten. Andre dyrearter Middels negativ konsekvens. Relativt store arealer med potensielle leveområder for flere arter med status i rødlisten.

Inngrepsfrie naturområder og verneområder

Bortfall av 1,5 km² INON-områder (sone 1-3 km). Påvirker ikke områder vernet etter

naturmangfoldloven. Vindkraftverket er lokalisert til Tovdalsvassdraget, som er vernet mot vannkraftutbygging.

Støy

Totalt 23 bygg med antatt støyfølsomt bruksformål (5 boliger og 19 fritidsboliger) vil kunne få støynivå over anbefalt grenseverdi på Lden 45 dB ved fasade. I tillegg vil 2 koier og en annen landbruksbygning få lydnivå over Lden 45 dB.

E.ON Vind har etter anbefaling fra konsekvensutredningen fjernet en turbin og flyttet tre turbiner fra Oddeheia og flyttet en turbin på Storehei. Fire turbiner vil også kjøres i støyssvak modus når forholdene tilsier dette. Effekten av disse tiltakene er at ingen bygninger med antatt støyfølsomme bruksformål vil få støynivåer over den anbefalte grenseverdien.

Skyggekast

Totalt 26 bygninger er berørt av skyggekast over de danske grenseverdiene på 10 timer værkorrigert skyggekast per år. Av disse er det to fastboliger, 17 fritidsboliger og 7 skogsutmarkskoier. Som nevnt i rubrikken for støy ovenfor har E.ON Vind planlagt avbøtende tiltak etter anbefaling fra konsekvensutredningen. Tiltakene reduserer skyggekastpåvirkningen vesentlig for en fastbolig og fire fritidsboliger på Oddeheia.

Annen forurensning

Kan ha positiv virkning globalt, ubetydelig virkning lokalt.

Verdiskaping

Positive virkninger lokal og regionalt. Ca. 200-250 arbeidsplasser i anleggsfasen, 6-8 i driftsfasen, lokale ringvirkninger, 9-15 mill. kr i eiendomsskatt til kommunen, inntekter til grunneiere.

Reiseliv og turisme

Antatt liten negativ konsekvens for eksisterende tilbud. Vindkraftverk kan markedsføres som attraksjon hvis kommunen ønsker det.

Landbruk

Liten positiv for planområdet, liten negativ for nett. Adkomst- og internveier vil lette utdrift av tømmer.

Luftfart og kommunikasjonssystemer

Ubetydelig negativ konsekvens.

Ingen uttalte negative konsekvenser utover det faktum at alle nye luftfartshindre vil ha en betydning ved planlegging av flyging i lavere høyder.

Den samlede vurderingen av konsekvensgrad er en skjønnsmessig sammenstilling av konsekvensene i ulike delområder. Vindkraftverkets nærområder er tillagt større vekt enn områder lenger unna.

Tabell 8-2: Oppsummering av konsekvenser og konsekvensgrad for delområdene.

Fagtema	Konsekvensgrad * /kommentar		
	Storehei vkrv.	Oddeheia vkrv.	Bjelkeberg vkrv.
Landskap	Stor negativ	Middels negativ	Middels negativ
Kulturminner og kulturmiljø	Middels-liten negativ	Liten negativ	Middels-liten negativ
Friluftsliv og ferdsel	Liten/middels negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Liten/(middels) negativ konsekvens
Naturmangfold			
Naturtyper og vegetasjon	Liten negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens
Fugl	Stor negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens
Andre dyrearter	Middels negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens	Middels negativ konsekvens
Inngrepsfrie naturområder og verneområder	Samlet bortfall av 1,5 km ² INON-områder (sone 1-3 km). Påvirker ikke områder vernet etter naturmangfoldloven. Ligger i Tovdalsvassdraget, som er vernet mot vannkraftutbygging.		
Støy	2 boliger og 6 fritidsboliger vil få støy over anbefalt grenseverdi.	3 boliger og 4 fritidsboliger vil få støy over anbefalt grenseverdi.	8 fritidsboliger vil få støy over anbefalt grenseverdi.
Skyggekast	1 fastbolig og 6 hytter blir berørt	1 fastbolig og 6 hytter blir berørt	5 hytter blir berørt
Annen forurensning	Kan ha positiv konsekvens globalt, ubetydelig lokalt.		
Verdiskaping	Positive virkninger lokal og regionalt: ca. 200-250 arbeidsplasser i anleggsfasen, 6-8 i driftsfasen, lokale ringvirkninger, 9-15 mill. kr i eiendomsskatt til kommunen, inntekter til grunneiere		
Reiseliv og turisme	Liten positiv for planomr., liten negativ for nett	Liten positiv for planomr., liten negativ for nett	Liten positiv for planomr., liten negativ for nett
Landbruk	Liten negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens
Luftfart og kommunikasjons-systemer	Ubetydelig negativ konsekvens	Ubetydelig negativ konsekvens	Ubetydelig negativ konsekvens

g. HØRINGSUTTALELSER

Kommunen kan ikke gå inn å kommentere innholdet i alle uttalelsen, men vil belyse de temaer som tas opp og som anses å ha relevans ift kommunens uttalelse.

Det foreligger høringsuttalser fra offentlige myndigheter på regionalt og statlig nivå, fra enkeltpersoner, grunneiere, hytteiere, bedrifter, interessegrupper, lag og foreninger.

Fordelingen er slik:

Myndigheter:

- Miljødirektoratet
- Statens vegvesen
- Fylkesmannen i Aust-Agder
- Fylkesutvalget i Aust-Agder
- Iveland kommune
- Agder Energi nett og Statnett
- Forsvarsbygg

Interesseorganisasjoner

- Motvind
- Norsk ornitologisk forening
- Naturvernforbundet i Vest-Agder
- Forum for natur og friluftsliv
- Norges miljøvernforbund
- Søre Herefoss grend
- Styret i Oggeheim gjestgiveri
- Lillesand og omegn turistforening v/adv Tofte DA

Grunneiere og enkeltpersoner

- En rekke grunneiere
- Advokater for grunneiere
- Enkeltpersoner

III ADMINISTRASJONENS VURDERINGER

a. PROSESSEN

E.ON Vind sendte melding med forslag til utredningsprogram for Storehei, Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk til NVE i mai 2012. Meldingen ble sendt på høring til berørte instanser. I forbindelse med høringen arrangerte NVE offentlig møte 20. juni 2012, samt møte med kommunen samme dag. Endelig utredningsprogram ble fastsatt av NVE 19. november 2012.

I planleggingen av Storehei, Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk har det vært en rekke møter og kontakt med kommunen. Dette har skjedd som en oppfølging av utredningsprogrammet i dialog med kommunen. Kommunen synes samrådsprosessen har vært god. Det har vært avholdt tre samrådsmøter i konsekvensutredningsperioden med deltakere fra kommunens administrasjon, folkevalgte, grunneiere og representanter for ulike interessegrupper. Det er avholdt separate informasjonsmøter med grunneierne og to representanter for lokalt næringsliv. Det er også avholdt informasjonsmøte med Lillesand og omegn turistforening som driver turisthytta Trotto mellom Storehei og Bjelkeberg planområde. I tillegg har NVE arrangert informasjonsmøte 10. juni 2013 etter at konsesjonssøknaden var sendt på høring.

Det var sluttbefaring i regi av NVE den 10. oktober. Kommunestyret var innkalt sammen med representanter fra ulike interesseorganisasjoner og grunneiere. På befaringen som var relativt omfattende, ble det lagt til rette for offentlig oppmøte på flere utvalgte steder der alle berørte fikk anledning til å fremme sine synspunkter. Det var blant annet oppmøte på Oggevatn stasjon, Heimdalsknuten og Senumstad. Utover dette var det stopp på Skreros og Søre-Herefoss samt et oppsummeringsmøte etter rundturen.

Kommunen har i prosessen stilt en rekke spørsmål og kommet med krav til E.ON. Vi har bedt om at det lages en digital terrengmodell for bedre å synliggjøre den visuelle nær- og fjernvirkningen av anlegget med 57 vindturbiner. Modellen gir anledning til å "fly rundt i planområdene" og få en opplevelse av hvordan det kan se ut fra de ståsteder en måtte ønske. Modellen kan også brukes til å visualisere skyggekast. Modellen er benyttet på møter med berørte beboere blant annet på Søre-Herefoss. Modellen ble lagt ut på kommunens hjemmeside sammen med en videoanimasjon av en fast "flytur" gjennom vindparkene.

b. AKTUELLE TEMA

Flere høringsuttalelser stiller spørsmål med de grønne el-sertifikatene og om det er riktig å satse på vindkraft. Det hevdes at Norge ikke trenger denne energien og at den ikke vil erstatte kullkraft og heller ikke bidra til reduserte klimautslipp. Flere uttalelser peker på at det er mer lønnsomt å fornye og utvide eksisterende vannkraftkonsesjoner i Norge og i vår landsdel. Det hevdes også at det er mye å hente på å redusere energitap i overføringsnettet og gjennom energisparing.

Kommunen kan ikke ta opp tema som går på om det skal satses på fornybar energi, herunder utbygging av vindkraft her i landet. Det er vedtatt av Storting gjennom klimaforliket, gjennom inngått EØS avtale og ordningen med grønne el-sertifikater der all fornybar energi subsidieres. Birkenes kommune må på lik linje med andre kommuner forholde seg til nasjonale og regionale mål og forventninger om reduserte klimautslipp nasjonalt og bidra til et bedre miljø.

Administrasjonens saksfremstilling og vurderinger er derfor relatert til konsekvenser av å etablere vindparker i Storehei, Bjelkeberget og Oddeheia i Birkenes kommune. Den vil si ta stilling til konsesjonssøknaden slik den foreligger og vurdere om den gir et godt nok grunnlag for kommunestyret til å vedta en uttalelse til NVE som konsesjonsmyndighet. Det vurderes om tiltaket er godt nok bekrevet, om de aktuelle virkningene er tilstrekkelig belyst og om kommunen enig i utførte analyser av negative og positive konsekvenser. Til slutt blir det en vurdering av hvilke hensyn som skal veie tyngst, summen av de positive konsekvenser eller de negative, både på kort og lang sikt.

Gjennomgangen under viser at kommunen vektlegger enkelte tema. Noen tema anses å ha mindre betydning for kommunen og går også utenfor vårt kompetanseområde. Det gjelder blant annet hvordan nett-tilknytning løses i trinn 1 og trinn 2 i forhold til regionalnett og sentralnett. Dette er NVE sin oppgave å vurdere. Administrasjonen kan heller ikke vurdere ekspropriasjonrettlige forhold etter energiloven og heller ikke innhold i avtaler mellom utbygger og den enkelte grunneier. Vi forutsetter at disse forholdene løses av NVE som konsesjonsmyndighet og at lovmessige krav og forutsetninger ivaretas.

i. Skyggekast

Følgende er hentet fra konsesjonssøknaden: Skyggekast forekommer når rotorbladene til turbinen kutter sollyset og skaper en roterende skygge. Hvor og når skyggekast kan oppstå avhenger blant annet av geografisk plassering og lokal topografi. Skyggenes intensitet avtar og blir mer og mer diffus på avstander på mer enn ca. 1,5 km fra turbinen. Effekten er mest merkbar når sola står lavt på himmelen. I konsekvensutredningene er det gjort beregninger av faktisk skyggekast fra Storehei, Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk og laget kart. Totalt blir to fastboliger berørt av skyggekast over grenseverdien på ti timer årlig værkorrigert skyggekast, hvorav en er ved Storehei og en ved Oddeheia». (Grenseverdier for skyggekast er hentet fra dansk regelverk. Norge har ikke regelverk for skyggekast).

Det er i etterkant gjennomført avbøtende tiltak ved at enkelte av turbinene flyttet eller fjernet. Tiltakene reduserer skyggekastpåvirkningen vesentlig for en fastbolig og fire fritidsboliger på Oddeheia.

Administrasjonen anser ikke skyggekast som noe stort problem ved en eventuell etablering av vindparkene.

ii. Iskast

Følgende er hentet fra søknaden: Under spesielle værforhold kan risiko for ising og iskast oppstå. Ising oppstår først og fremst ved temperaturer rundt 0 °C, høy luftfuktighet og i høyereliggende områder. For at dette skal inntreffe kreves det at turbinen har stått stille i lengre tid i kaldt og fuktig vær. Hendelsen er i følge E.ON uvanlig og oppstår først og fremst i høyden og i forbindelse med spesielle værforhold, som tåke etterfulgt av frost og underkjølt regn. Avisingssystemer er i dag installert i flere vindkraftverk og systemene er under stadig utvikling. E.ON Vind har erfaring med å utstyre turbinene med is-sensorer som registrerer veldig små ubalanser i rotoren forårsaket av for eksempel is. Det utløser en automatisk varsling om at tiltak er nødvendig. E.ON Vind følger turbinleverandørens arbeid med utvikling av avisingsystem nøye og har som mål at alle nye turbiner i områder med fare for ising, skal utrustes med tilgjengelig teknologi som reduserer risikoen for isdannelse og iskast.

Administrasjonen anser ikke iskast som noe stort problem ved en evt. etablering av vindparkene. Det forventes at E.ON iverksetter nødvendige forebyggende tiltak for å unngå dette.

iii. Lyssetting

Følgende er hentet fra konsesjonssøknaden: Luftfart krever at hinder over 150 m skal merkes med høyintensitetslys type B; 100.000 candela, hvitt blinkende lys. Hinderlysene skal blinke samtidig med 25-35 blink pr. minutt som anbefalt rytme. For Storehei, Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk, hvor turbinene er over 150 m totalt, vil det være nødvendig med høyintensitets hinderlys. Disse plasseres på tårn/maskinhus og ikke på rotoren. Det er tilstrekkelig at et utvalg av turbiner merkes, det vil si turbiner i ytterkant og på høyeste punkt. Hver merkepliktig turbin skal ha to hinderlys plassert på toppen av nacellen hjemlet i forskrifter. Ny tilgjengelig teknologi gjør det mulig at lysene bare slår seg på når det er radarkontakt med fly og helikopter som er innenfor en avstand som gjør at merking er påkrevd. E.ON Vind har brukt slik teknologi i andre prosjekter og er generelt positivt innstilt til ny teknologi som kan minske lysforurensningen fra turbinene nattestid.

Administrasjonen anser det som negativt med sterkt blinkende led lys som er på hele tiden i den mørke delen av døgnet.

Dersom konsesjon gis, må det stilles krav om lysmerking basert på radarstyrt teknologi som gjør at lysene slås på kun når luftfartøy kommer innenfor en avstand av vindkraftparkene som gjør at merking er påkrevd.

iv. Annen forurensning

Konsesjonssøknaden påpeker at vindkraft er en miljøvennlig og lønnsom energikilde. Kraftproduksjonen i seg selv er uten forurensende utslipp. Det hevdes at ulike studier viser at energien som går med til produksjon, montering, drift, vedlikehold og nedrivning av en vindturbin, tilsvarer ca. 1 % av turbinens samlede produksjon i dens levetid. I et globalt og nasjonalt perspektiv har tiltaket positiv konsekvens for temaet annen forurensning. Ved normal drift skal ikke et vindkraftverk medføre forurensende utslipp til grunn eller vann. I løpet av anleggsperioden kan det forekomme utvasking av erodert materiale, dreneringseffekter i myrer samt fare for spill av olje- og forbrenningsprodukter fra anleggsvirksomheten.

Forurensningsfaren kan i følge E.ON i stor grad forebygges ved å stille krav til entreprenører samt oppfølgende kontroller. Kommunale drikkevannskilder blir ikke berørt.

Enkelte høringsuttalelser uttrykker bekymring knyttet til om det er sulfidholdig fjell i anleggsområdene. Vi har i regionen erfaring med at sprengning i slikt fjell kan utløse sulfider og avrenning av svovelsyre som igjen utløser aluminium og andre metaller. De er svært skadelig for fisk og andre vannlevende organismer. Problemstillingen må belyses i eventuell videre detaljplanlegging.

Vi vil anbefale at dersom det gis konsesjon må kartlegging og håndtering av eventuell sulfidholdig fjell inngå i miljøplanene som skal utarbeides.

v. Kulturminner og kulturmiljøer

Utbyggingen er av tiltakshaver vurdert som Liten- middels negativ for tema kulturminner og kulturmiljø. I rapporten er kulturminner og kulturmiljø i en sone på opptil 10 km fra de ytterste turbinene vurdert. Planområdene bærer preg av å være gammel utmark og de fleste kulturminnene kan knyttes til utmarksdrift. Her er registrert en rekke utmarksløer, lokalt kalt

«skauløer». Løene, som ble brukt til å oppbevare utmarksslått fram til den ble transportert til gårds på slede vinterstid, er solide byggverk i laftet treverk. Men de fleste står i dag til nedfalls. Innen planområdet er det også registrert noen plasser med små heigårder. Planområdene er i søknaden verdivurdert til middels og middels til liten verdi. 13 kulturhistoriske lokaliteter er verdivurdert mellom middels og middels til stor i influenssonen. Innen alle de tre planområdene vil en del kulturminner kunne bli fysisk berørt av internvegene. E.ON Vind vil ta hensyn til kulturminnene i den videre detaljplanleggingen. Med dette premisset er konsekvensgraden satt til middels-liten negativ for Storeheia og Bjelkeberg. Omfanget er lavere i Oddeheia og konsekvensen er derfor satt til liten negativ. For de kulturhistoriske lokalitetene i influensområdet er konsekvensen satt til middels negativ. Mange av de nærmeste lokalitetene ligger midt mellom de tre planområdene og selv om relativt få turbiner blir synlige, vil turbinene komme tett på lokalitetene og være synlig i mange synsretninger.

Fylkeskommunen uttaler at NVE, ved en eventuell tildeling av konsesjon, må kreve *avbøtende tiltak i forhold til skjemming av kulturmiljøet på Skreros*. Vi har stilt spørsmål til fylkeskommunen hva som menes med avbøtende tiltak på denne jernalderboplassen som ligger utenfor planområdet Storehei, men i influensområdet. Vi har ikke lyktes med å få svar. Fylkeskommunen uttaler videre at nødvendige kulturminneundersøkelser etter kulturminnelovens § 9 må gjennomføres for å avklare forholdet til automatisk fredete kulturminner. Videre bes NVE om å sette krav til konsesjonshaver om en Miljø- og transportplan som skal forelegges regional kulturminnevernmyndighet til uttalelse.

Administrasjonen er enig i at konsekvensene for kulturminner og kulturmiljøer er liten til middels negative

vi. Naturmangfold – INON

I konsesjonssøknaden står det at inngrepet fører til et bortfall av 1,5 km² INON-områder (dvs inngrepsfrie naturområder som ligger fra 1-3 km fra tekniske inngrep). Områder vernet etter naturmangfoldloven påvirkes ikke. De inngrepsfrie naturområdene i de berørte områder er små. Det skyldes at det allerede finnes mange skogsbilveier og kraftledninger i området. Vindkraftverket er lokalisert i nedbørsfeltet til Tovdalsvassdraget, som er vernet mot vannkraftutbygging fra Herefossfjorden og ut til sjøen.

Konsesjonssøknaden konkluderer med at konsekvenser for naturtyper og vegetasjon har liten negativ konsekvens. Vegetasjon som berøres er i hovedsak representativ for regionen. For fugl er konsekvensen stor negativ. Det er relativt store arealer med potensielle leveområder for flere arter med status i rødlisten. For andre dyrearter er konsekvensen middels negativ.

Naturmangfold med naturtyper, vegetasjon, planteliv og dyreliv med fokus på fugl, har fått en omfattende behandling gjennom fylkesmannens miljøvernaveiding sin uttalelse til konsesjonssøknaden. Kommunen ser ikke grunn til å omtale dette temaet utover det som fremkommer av denne uttalelsen samt uttalelse fra Miljødirektoratet. De uttaler blant annet at vindparken nærmest uansett størrelse og plassering vil kunne få betydelige negative konsekvenser for fugl, men det vesentlige må være å gjøre tiltak for å redusere de negative konsekvensene for rødlistet fugl, og da først og fremst hubro. Dersom nye undersøkelser innebærer funn av hekkende hubro i planområdet eller influensområdet til vindparken, forventer Fylkesmannen at det blir truffet relevante avbøtende tiltak, for eksempel i form av endringer i plassering og omfang av vindparken.

Administrasjonen er enig med konklusjonen i konsekvensutredningen om at bortfall av INON område ikke har store negative konsekvenser, men at de er større og mer negative for naturmangfoldet. Fylkesmannen mener kunnskapsgrunnlaget på naturmangfold er svakt, jfr. naturmangfoldloven §§ 8 og 9 og det anbefales nærmere kartlegging i tråd med DN-håndbok nr. 13.

Administrasjonen mener at konklusjon om «liten negativ konsekvens» for vegetasjon og naturtyper som følge av manglende kunnskap kan bli misvisende og feilaktig.

vii. Støy

Støyberegningene viser at 23 bygg med antatt støyfølsomt bruksformål (5 boliger og 18 fritidsboliger) vil kunne få støynivå over anbefalt grenseverdi på $L_{den} 45$ dB ved fasade. Av disse ligger fem i planområdet for vindkraftverket og 18 ligger utenfor. I tillegg er det registrert to koier og en annen landbruksbygning som vil få støynivå over $L_{den} 45$ dB. Støyfølsomt bruksformål som ligger i intervallet fra 40 til 45 dB, må antas i varierende grad og i perioder å bli berørt av hørbar støy. I selve planområdet må lydnivåer i området 50-60 dB årsmidlet L_{den} påregnes. Det forventes en mindre økning av lydnivå langs eksisterende veier i forbindelse med bygging av vindkraftverket.

For gul (45-55 dB) og rød (> 55dB) støysone gjelder særlige retningslinjer for arealbruken, jfr. blant annet fig 9-2 og 9-3 på side 95 i konsesjonssøknaden. En del personer kan være plaget av støy også utenfor gul sone, dvs i grå sone. Stillhet, opplevd både som den relative stillheten i en skjermet bypark, på en kirkegård, eller i et virkelig stille naturområde, er en verdifull miljøkvalitet. Kommunene oppfordres derfor til å markere slike områder spesielt på sine plankart som grønn sone.

Indirekte helseeffekter avhenger av vår opplevelse og vurdering av støyen. Atferdsendring, stressutløste helseplager, samt påvirkning av ytelse og motivasjon regnes som indirekte helseeffekter. Den viktigste sammenhengen mellom støy og helse går via stressreaksjoner.

Konsulentene har følgende anbefalinger i konsekvensutredningen:

Storehei:

Turbin 24, 25, 27 og 29 bør kjøres i støysvakt modi. Dette av hensyn til bolig og fritidshus på Lunden. Turbin 25 bør flyttes ca. 90 meter mot vest slik at bygning nr. 6, 7 og 8 ved Lundevatn får lydnivå under anbefalt grense. Turbin nr. 22 bør kjøres i støysvakt modi slik at bygning nr. 9 får lydnivå under anbefalt grenseverdi. Det gjelder bebyggelsen på Skreros

Oddeheia:

En turbin nr 7 er anbefalt fjernet, da denne ligger kun 400 m unna flere fritidsboliger på Stoveland med støyfølsomt bruksformål, samt at den ga støy over grenseverdiene for en fastbolig også ved Stoveland. Turbin 2,3 og 4 er flyttet 25 – 100 m, samt at disse turbinene sammen med turbin 8 vil kjøres i støysvake modi eller stenges av når forholdene tilsier det for å unngå støy over grenseverdien for nærliggende bebyggelse. Dette er gjort av hensyn til bebyggelse blant annet på Dalene og Stoveland

E.ON har tatt hensyn til disse anbefalinger fra konsulenten for konsekvensutredningene for disse to områdene.

Bjelkeberg:

Her anbefales det at turbin 7 og 18 ikke bør bygges da den ligger nær støyfølsom bebyggelse og det ikke finnes aktuelle avbøtende tiltak. Videre foreslås det at turbin 6, 8 og 9 bør kjøres i støysvakt modi eller stenges av ved vindretning fra vest og nordvest.

Her har E.ON vind ikke ønsket å etterkomme de faglige rådende fra støykonsulenten av økonomiske årsaker for prosjektet.

Støy fra anleggsvirksomhet i planområdet vil variere over tid, men konsekvensene for denne fasen vurderes generelt som små.

E.ON Vind har med utgangspunkt i den ferdige konsekvensutredningen planlagt flere avbøtende tiltak for å redusere konsekvenser fra støy og skyggekast. Disse er nærmere beskrevet i konsesjonssøknadens Kapittel 9.2. Gjennomføring av de avbøtende tiltakene vil i følge konsesjonssøker føre til at ingen bygninger med antatt støyfølsomt bruksformål i planområdet utsettes for støy over den anbefalte grenseverdien på $L_{den} = 45$ dB. Oppdatert støysonekart etter justering med avbøtende tiltak er vist i konsesjonssøknaden fig 9-2 og 9-3 for Storehei og Oddeheia.

Høringsuttalelser fra Fylkesmannen, som er den regionale støymyndighet, er en viktig del av beslutningsunderlaget for støy sammen med utredningene som er gjennomført. Kommunen har ikke kompetanse på støy. I foreliggende sak som behandles etter energiloven, skal veileder om støy i arealplanleggingen T-1442 fra 2012 benyttes.

Fylkesmannen mener at de foreslåtte avbøtende tiltakene vedrørende støy bør følges fullt ut, og anmoder NVE om at turbin 7 og 18, og ev. også 6, 8 og 9 på Bjelkeberget ikke bygges av hensyn til de nasjonale mål om å redusere støyulempene for befolkningen. Kommunen registrer at disse turbinene berører fritidshus og jakthytter/skogskoier. Fylkesmannen konstateres at også oppdatert støykart (figur 9-2 og 9-3 i konsesjonssøknaden) viser bygninger med støyfølsom bruk også innenfor Storehei og Oddeheia. Ut fra kartet er det bebyggelse som ligger i mellom $L_{den} = 40$ til $L_{den} = 45$ dB.

Fylkesmannen skriver videre at beregningene i støysonekartet er gjort i 4 meters høyde med en oppløsning på 10*10 meter. Det er beregnet frittfelt lydnivå ved bygninger som er registrert som boliger og fritidsboliger. Det er forutsatt generell maksabsorpsjon på 1 (myk mark) og vannflater er antatt reflekterende. Miljøverndepartementets retningslinje T -1442 om støy i arealplanleggingen legger til grunn at gul støysone fra vindturbiner er $L_{den} = 45$ dB – 55dB og rød støysone er $L_{den} > 55$ dB. Fylkesmannen vil vise til at støyemisjon fra vindmøller oppgis som lydeffektnivå ved vindstyrke 8 m/s målt i 10 meters høyde. I foreliggende sak opplyses det å være beregnet i 4 meters høyde.

Kommunes administrasjon er av den oppfatning at det knytter seg usikkerhet til beregningene av støy. Det gjelder blant som følge av topografiske forhold, overflate, vindskygge i daler der temperaturforskjeller kan slå inn. Det vil primært gjelde boligbebyggelsen på Senumstad, Vinterstø og Rislå, altså turbinene ytterst mot dalen på Bjelkeberget og Oddeheia. Her er det i motsetning til andre områder vesentlig fast bosetting som vil kunne påvirkes negativt av støy under spesielle forhold. E.ON mener på sin side at det skal være tatt hensyn til dette i programmet for støyberegning.

Kommunen vil med bakgrunn i at det nylig også har fremkommet feil i beregningene som ble gjort for Lister vindkraftanlegg, anbefale at det gjennomføres en kvalitetssikring av støyberegning for prosjektet.

Etter at disse beregningene er gjennomført, vil en med større grad av sikkerhet kunne vurdere om turbinene som er mest eksponert mot bebyggelsen på Senumstad, Vinterstø og Rislå må kjøres i støysvak modi eller flyttes. Dette er også i samsvar med fylkesmannens tilråding

Kommunen har tatt opp vår anmodning om uavhengige støyberegninger med NVE og har fått svar. Det refereres et utdrag her:

I konkrete saker har det frem til ca 2010 vært en utstrakt tillit til at de gjennomførte støyberegningene, hvor det er benyttet standard programvare, har vært gode nok. Fylkesmannen som støymyndighet har sjeldent vurdert støyvirkninger i sine høringsuttalelser, men vært mest opptatt av virkninger for naturmiljøet. Statkraft gjennomførte rundt 2007 en studie hvor 5 ulike konsulenter vurderte støyvirkningene fra et konkret vindkraftprosjekt med forskjellig programvare. Konklusjonen var små avvik mht. støyutbredelse. Vi og alle andre la oss på den opplyste linjen at modellberegninger for støyutbredelse er et tilstrekkelig beslutningsunderlag.

Lista er et eksempel på at det var feil input i modellen. Det er slikt som kan skje. Verken vi i NVE eller støymyndigheten oppdaget dette. Det vi har lært av dette er at modellert støyutbredelse må vurderes på en praktisk måte, og det sikreste er da å vurdere fysisk avstand fra nærmeste turbin til støymottaker. Er denne mindre enn 6-700 meter er det grunnlag for en nærmere vurdering og eventuelt nye beregninger. Vi har de senere årene oppdaget flere tvilsomme beregningsresultater. I ett tilfelle så vi at relasjonen mellom støy- og skyggekastutbredelse var mistenkelig. Vi tok da kontakt med programvareutvikleren og fikk konstatert at den anvendte programvaren var for vei- og jernbanestøy og ikke anvendbar for vindkraft. Det ble derfor fremsatt krav fra oss om nye beregninger hvor standard programvare for turbinstøy ble benyttet. Fylkesmannen som støymyndighet var taus. Dersom likevel støyvirkningene etter utbygging av noen støymottakere blir antatt å overskride Miljødirektoratets anbefalte støygrenser kan det vurderes å "åpne" en sak i medhold av Forurensningsloven og eventuelt sjekke saken ut med vedtak om tiltak eller evt avvise støymottakers påstand. NVE har de siste årene bygd opp en betydelig kompetanse på støy fra vindturbiner og deltar alltid på verdenskongressen for turbinstøy, nå sist i Denver, USA. Vi har et utmerket samarbeid med Miljødirektoratet og Folkehelsa. Det er samfunnets anbefalte støygrenser som gjelder for NVE.

Administrasjonen er av den oppfatning at det knytter seg usikkerhet til beregningene av støy og anbefaler at det settes vilkår om kvalitetssikring av målinger dersom det gis konsesjon. Det forutsettes at ingen bolighus får støy over de anbefalte grenseverdier.

viii. Landskap - Friluftsliv Ferdsl

En utbygging av vindmøller i Birkenes vil ha konsekvenser for natur, landskap og friluftsliv. I kommunens gjennomgang er det ikke alltid like lett å skille disse temaene fra hverandre. For de fleste turgåere/friluftsbukere vil det være en nær sammenheng mellom de visuelle landskapvirkninger spesielt nærvirkninger og verdien av å drive friluftsliv. For andre grupper kan imidlertid en tilrettelegging med veger og annen infrastruktur gjøre områdene mer tilgjengelige og føre til økt bruk for å drive mosjon og helseforebyggende aktivitet. Mange av disse brukere foretrekker nok å benytte nærområder i forhold til bosted. Anlegget vil bedre tilgjengeligheten, for eksempel med sykkel, barnevogn eller rullestol og det vil kunne bli lettere å kjøre opp skiløyper.

I konsesjonssøknaden er den samlede konsekvensen av Storehei, Bjelkeberg og Oddeheia vindkraftverk vurdert som stor negativ for tema landskap. Dette er ikke uvanlig for

vindkraftverk siden turbiner er store installasjoner som synes over lange avstander og vanskelig lar seg gjemme bort.

Vindkraftverkene vil prege horisontlinjen over store deler av undersøkelsesområdet og prege landskapsbilde langt utover de 25 km² som inngår i planområdene. De vil med andre ord prege vesentlige deler av kommunelandskapet. Synlighet fra en rekke ståsteder som kommenteres under, er vist i konsesjonssøknaden vedlegg 5 – Visuelle fotomontasjer. De fremgår også av en videoanimasjon som er produsert fra den digitale terrengmodellen. Det er spesielt i Storehei der inngrep og etablering av 29 vindturbiner vil ha stor negativ konsekvens for landskapsbildet og derigjennom for friluftsliv og ferdsel.

Vi er enig i de vurderinger som er gjort for temaet landskap og at dette har fått stor negativ konsekvens i foreliggende utredninger. Vindkraftverk synes. Den samlede vurderingen av konsekvensgrad er en skjønsmessig sammenstilling av konsekvensene i ulike delområder. Vindkraftverkets nærområder er av utreder tillagt større vekt enn områder lenger unna. Vi vurderer også de landskapsmessige konsekvenser som større for fast bosetting enn fritidshus, skogskoier og jakthytter. Som for temaet støy er det vindturbinene ytterst mot dalen på Bjelkeberg og Oddeheia som har størst negativ verdi for bosetting. Det gjelder Senumstad, Vinterstø, Rislå og Sør-Herefoss. På vestsiden av Ogge, blant annet i Iveland kommune, vil horisontlinjen mot nordøst preges av vindturbiner på Storehei. Avstanden er imidlertid lengre og vindmøllene vil ikke være like påtrengende for fritidshus og hytter her. Dette med unntak av Skreros hvor turbinene ligger nærmere.

Friluftsliv og ferdsel er vurdert som liten/(middels) negativ konsekvens. Selve planområdene er ikke svært mye brukt til friluftsliv, men kraftverkene kan sees fra andre turområder.

Turløyper rundt Heimdalsknuten og mot LOT sin Trottohytta er mye brukt og ligger delvis innenfor planområdene og i influensområdet mellom Storehei og Bjelkeberget. I 2005 startet Birkenes kommune, i samarbeid med IL Gry, Herefoss IL og Birkenes IL, med postkasser og bok på 5 topper i Birkenes. I 2012 startet vi et eget toppturprosjekt med klippekort i tillegg til postkassene. Pr. 2013 har kommunen nå 13 utvalgte toppturer i Birkenes. Fra 2005 og fram til i dag har det vært ca 52 000 besøk totalt på disse toppene. Bare i 2012 var tallet 12 789. Dette viser at ved økt tilrettelegging øker også antall som går tur. På de høyeste toppene vil alle 57 vindturbiner kunne ses, som for eksempel fra Heimdalsknuten. Toppen ble besøkt av 850 personer i 2013 og av 4500 siden starten av toppturprosjektet i 2005. Her vil de nærmeste turbinene (den nærmeste 300 meter unna) stikke ca. 100 meter over toppen av Heimdalsknuten. Hvordan dette påvirker friluftslivopplevelsen vil selvsagt variere fra person til person. Rislåknuten og Håstølnuten ligger også ganske nærme Oddehei og Bjelkeberget og her vil også utsikten påvirkes av vindmøller.

Trottohytta som eies av Lillesand og omegn turistforening, vil bli berørt av vindmølleparken. Flere møller både i Bjelkeberget og spesielt fra Storehei vil være godt synlige fra hytta og terrenget rundt. Hytta ligger ca. 1,5 km fra de nærmeste turbinene. Det går turløype fra Heimdal til Mosfjeld og denne vil gå midt mellom møllene på Storehei og Bjelkeberget. 6 møller ligger mindre enn 1 km. fra turløypene.

Ogge er et regionalt viktig område for friluftsliv med 365 øyer. Det er et padleeldorado og har mye natur som kan oppfattes som uberørt. Det er mange fastboende og fritidsboliger langs vannet både i Birkenes og Iveland. Ogge Gjesteheim og Fredheim leirsted er også etablert langs vannet. De ligger i Iveland kommune. Midt Agder Friluftsråd etablerte i 2011, ved Dikesholmane, en stor friluftslivsleir med gapahuker, brygger, grillplasser, toalett, utlån av

kanoer og så videre til bruk for skoleklasser og allmennheten. Stedet er også tilrettelagt for funksjonshemmede og er mye brukt. Det er etablert 4 andre rasteplasser med toalett og grillplasser/teltplasser langs Ogge. Oggeområdet brukes av speidergrupper og friluftsfolk fra hele Sørlandet og også fra andre land. Det er blitt utgitt to turkart over Oggeområdet. Turkart Oggevatn er solgt i 2200 eksemplarer. Birkenes IL orienteringsgruppa er nå i gang med et turkart/padlekart som vil dekke hele Ogge og heiene rundt. Prosjektet støttes av både Birkenes og Iveland kommune. Alle vindmøllene på Storehei ligger innenfor kartets dekningsområde.

I tidligere tider var Oggemarka med Storeheimrådet veldig populært. Det gikk egne skitog fra Kristiansand og flere tusen besøkte området. Turene gikk da innover Storehei mot Vindvann. Togturene tok slutt tidlig på 60 tallet og området har ikke vært tilsvarende besøkt i ettertid. Området har et potensiale for framtidig tilrettelegging for friluftsliv. Det er mange fine topper i området; blant annet Liknuten 370 moh., Brøvardheia 404 moh., Storeheiknuten 357 moh. Dette er ikke tilstrekkelig belyst i konsekvensutredningen. Toppturprosjektet viser at bruken av områder øker ved økt tilrettelegging.

Når en utreder graden av konflikt i forhold til friluftsliv, kan en ikke bare legge til grunn dagens bruk, men også det potensiale som et område representerer for fremtidig friluftsliv. Vi mener at Storehei-området med Ogge, Heimdalsknuten og Trottohytta som innfallsport representerer et slikt potensiale.

Graden av konflikt reduseres med avstand. Men en må kunne konstatere at kommunelandskapet får endret sin karakter fordi vindturbinene vil være svært synlig på kort og lengre avstand fra de fleste områder i kommunen når en kommer over en viss høyde. Konsekvensen av dette vil være at kommunen ikke i samme grad kan markedsføre seg med mye uberørt natur selv om deler av planområdene i dag også berøres av større kraftledninger. De er ikke i samme grad synlige som vindmøller med slike dimensjoner.

Det er i høringsuttalelsene kommet flere forslag om å flytte turbiner for å redusere de landskapsmessige virkningene. E.ON sin kommentar til dette er at plasseringen av vindturbinene er gjort med utgangspunkt i vindberegninger (se vindkartene i Figur 6-13 til Figur 6-15) samt begrensninger for hvor tett turbinene kan stå for ikke å påvirke hverandre negativt (pga. vaketap og turbulens). Dette betyr at E.ON Vind ønsker å utnytte den vestlige delen av planområdet på Storehei og den østlige delen på Bjelkeberg. De sier at dersom man ikke utnytter toppene i terrenget, eller plasserer turbinene i ugunstige mønstre, reduserer man produksjonen og man får en dårligere økonomi i prosjektet. Dette er heller ikke i tråd med NVEs ønske om å utnytte ressursene maksimalt der de gir konsesjon.

Administrasjonen forutsetter at det blir laget en detaljert plan og satt av nødvendige ressurser til å gjennomføre tiltak. Tiltakene må ivareta fremkommelighet, nødvendig infrastruktur, trafikkikkerhet og andre avbøtende tiltak i vegnettet dersom en eventuell konsesjon gis. Kommunen forventer å delta i forhandlinger om slike tiltak.

ix. Transport – veger – infrastruktur

Fra konsesjonssøknaden er det hentet følgende informasjon:

Det stilles store krav til transportvei for å frakte vindturbiner, tårn og nødvendig utstyr inn til planområdet. Transporten vil gå med skip til egnet havn, og videre som spesialtransport med trailer. En sannsynlig transportrute kan være anløp ved Kongsgårdbukta havn i Kristiansand, deretter E18 østover til Lillesand og videre følge Fv402 til Birkeland. Etter Birkeland vil

transporten til Storehei følge Fv252, mens transporten til Oddeheia og Bjelkeberg følger Rv41. Fra Rv 41 går transportveien over Senumstadbroa til Fv406.

Statens vegvesen savner en bedre beskrivelse av havn og transportveger, hvilke lengde og vekt de ulike elementene har i forhold til vegstandard, broer og underganger. Fylkesrådmannen finner det beklagelig at konsesjonssøknaden ikke beskriver hvilke konsekvenser utbyggingen har for offentlig vei.

Kommunen har bedt E.ON avklare om Senumstad bru kan tåle den aktuelle transporten. Det er avgjørende for å kunne stille krav til trafikksikkerhetstiltak med mer. Svaret er at det er en myk hengebru med spenn på 93 m. Brua er klassifisert til Bk10/50, men med visse forbehold, ref. vedlegg. brev fra Vegdirektoratet datert 05.02.1988. Dette betyr forenklet sagt at brua i utgangspunktet tåler kjøretøy med totalvekt på 50 tonn, i spesielle tilfeller opp mot 80 tonn. Transport av vindmøllekomponenter, spesielt nacellen, representerer vogntog med totalvekt på rundt 110 tonn. Dette er langt ut over det brua vil tåle. Men det kan være hensiktsmessig å transportere noen av komponentene som har en mindre vekt, for eksempel vingene som har en vekt inklusive kjøretøy på ca. 50 – 60 tonn over Senumstad bru.

E.ON vil komme tilbake til alternativer for transport av vindmøllekomponenter i løpet av vinter/vår 2014 forutsatt konsesjon fra NVE. Mulige transportalternativ som vi ser det med den informasjon vi har i dag er å ta alle gjennom Storehei-området, eller at det blir en kombinasjon der de «lettere, lengste» komponentene går over Senumstad bru og de tyngste (nacelle/torn, eventuelt transformatorstasjon) må kjøres gjennom Storeheimrådet for å komme inn til Bjelkeberg og Oddeheia prosjektområde.

Transportvekten for en sentralnettstransformator vil være mellom 200 og 250 tonn. I forbindelse med utredningsarbeidet er det vurdert at en sannsynlig transportrute vil være tilsvarende som for Storehei og videre øst for Oggevatn og opp til Vegusdal. Eventuelt behov for utbedring av vei eller broer må utredes i samråd med transformatorleverandør, turbinleverandøren, transportøren og de ansvarlige myndigheter for de aktuelle veiene.

Internveier vil totalt være 43 km og adkomstveier inn til planområde i eksisterende veier er ca. 9 km.

Enkelte strekninger på riks- og spesielt fylkesvegene har dårlig standard og ikke minst bæreevne. Det vil ikke kunne tåle den vekten som de aktuelle vindmøllekomponentene innebærer. Når det gjelder veier inne i utbyggingsområdene er følgende momenter viktig dersom konsesjon gis. Veiene bør tilpasses skogbruket der det lar seg gjøre. De bør også ut fra temaet landskap og naturinngrep legges så skånsomt i terrenget som mulig. Dette vil bli et sentralt tema når det skal lages detaljplaner inklusive transport- og miljøplaner.

Mange av de interne vegene som i dag er skogsbilveger vil heller ikke tåle den store trafikk- og tyngdebelastningen i anleggsperioden. Den kommunale veien fra Fv. 406 til Lunden er stedvis dårlig. Det er mulig at den kommunale veien fra Fv. 405 må legges om hvis ikke transporten kan gå over Senumstadbrua, noe en antar vil medføre at det må bygges flere hundre meter med ny vei, og ny bru lenger mot nord. Åneslandsveien er privat vei frem til gårdene på Ånesland. Vegen er i meget dårlig forfatning.

Administrasjonen forutsetter at det blir laget en detaljert plan og satt av nødvendige ressurser til å gjennomføre tiltak. Tiltakene må ivareta fremkommelighet, nødvendig infrastruktur, trafikksikkerhet og andre avbøtende tiltak i vegnettet dersom en eventuell konsesjon gis. Kommunen forventer å delta i forhandlinger om slike tiltak.

x. Nett-tilknytning og nye ny linjer

Nett tilknytning er beskrevet i kap. 6.11 - 6.13 i konsesjonssøknaden. Figur 9-1 i viser alternativer for nettilknytning. Den omsøkte løsningen med tilknytning nordover mot Vegusdal vises fra den røde transformatorstasjonen på kartet, mens den alternative løsningen med tilknytning østover mot Brokke-ledningene vises fra den rosa transformatorstasjonen.

Det er gjort en teknisk økonomisk vurdering av de to alternativene for Storehei. Denne er beskrevet i vedlegg F i konsesjonssøknaden. Analysen konkluderer med at de to alternativene kommer tilnærmet likt ut økonomisk sett dersom andre planer ikke hensyntas. Det beskrives planer om en mulig flytting av Senumstad koblingsstasjon som ligger ca. 3 kilometer sørvest for Bjelkeberg. En slik flytting vil utløse behov for en ny ledning mellom Vegusdal og Senumstad som er tenkt lagt igjennom planområdet for Storehei. Dersom disse planene blir en realitet vil tilknytning til Vegusdal klart være å foretrekke iflg E.ON vind. Agder Energi Nett hadde ikke konkludert hvorvidt disse planene blir videreført når søknaden for Storehei ble innsendt. Konsekvensutredningen har avdekket små forskjeller i miljøkonsekvenser for de to alternativene. Årsaken til at nettilknytning mot Vegusdal er foretrukket fremfor tilknytning mot Brokke-ledningene er at løsningen er foretrukket av Agder Energi.

E.ON uttaler at før de ønsker å starte forhandlingen med grunneiere som berøres av nettilknytning, vil de ha en avklaring fra NVE om prosjektet får konsesjon eller ikke, hvilke deler av prosjektene som evt får konsesjon, samt hvilket alternativ for nettilknytning som får konsesjon.

Administrasjonen har ingen merkander til vurderingene av nettilknytning, men påpeker at forholdet til grunneiere i linjetraseer må avklares tidlig i videre prosess dersom en eventuell konsesjon gis. Det vurderes som hensiktsmessig at nødvendige nye traseer i størst mulig grad følger eksisterende traseer.

xi. Verdiskaping og eiendomsskatt

Sammenstillingen av konsekvensene angir positive virkninger lokal og regionalt for verdiskaping. Ca. 200-250 arbeidsplasser i anleggsfasen, 6-8 i driftsfasen, lokale ringvirkninger, 9-15 mill. kr i eiendomsskatt til kommunen, inntekter til grunneiere.

Bygging og oppføring av vindkraftverket medfører store investeringer i løpet av anleggsperioden som er beregnet å ta inntil 2 år dersom det tas en samlet utbygging for områdene Storehei, Oddehei og Bjelkeberg. Dersom utbyggingen foretas i byggetrinn vil selvsagt den totale anleggstida bli noe lengre og investeringene vil derfor bli foretatt over en lengre tidsperiode. Av den samlede investering antas at ca. 400 – 500 mill. kr kan tilfalle norske leverandører og noe danske på grunn av beliggenhet. Ca. 150 – 260 mill. kr av verdiskapningen kan skje regionalt og av dette mellom 50 – 100 mill. kr. lokalt – altså til entreprenører, håndverkere og andre lokale aktører. For en liten kommune er dette store tall som selvsagt vil få en positiv virkning for det lokale og regionale næringsliv. Næringslivet i vår kommune består av en industriklynge på Birkeland, flere transportselskaper, litt detaljhandel og en håndverkerbransje som er helt avhengig av jevne investeringer i privat og offentlig sektor. Dersom disse er konkurranse-dyktige både på pris og kvalitet, vil de kunne tilby gode tjenester mot utbygger av vindkraftverket. I sum kan det ikke være tvil om at en eventuell utbygging av vindkraftverket vil være positivt for det lokale og regionale næringsliv. Virkningen for den lokale verdiskapningen vil kunne være gunstig for håndverker- og entreprenørbransjen i kommunen. I investeringsperioden vil også butikker i kommunen få økt handel. Hotellet og mindre overnattingssteder, servicenæringene og andre vil få økt omsetning og dermed økt inntjening.

I driftsfasen vil det være 6 – 8 ansatte knyttet inn mot vindkraftverkene. Dersom disse personene kan betjene andre vindkraftverk i regionen kan antall ansatte bli større. Det bør være en forutsening at disse arbeidsplassene lokaliseres til et egnet sted i kommunen. I driftsfasen vil det være et stort behov for tjenester så som vinter – og sommervedlikehold av veinettet, service – og reparasjoner av vindkraftverket, andre servicetjenester m.m. Det bør også ligge muligheter for at deler av disse tjenestene kan betjenes av lokale aktører dersom de er konkurransedyktige på pris og gjennomføringsevne.

Eiendomsskatt

Fra konsekvensutredningene har vi hentet følgende:

Birkenes kommune har innført eiendomsskatt for verk og bruk per 1.1.2013, og satsen er 7 promille, som er dagens maksimalsats. Skatten beregnes til 7 promille av kraftverkets verdi i kommunen. Et vindkraftverk vil dermed gi kommunen økte inntekter. Hva dette utgjør i kroner må beregnes etter at kraftverket har blitt taksert. Skatten vil beregnes etter den til enhver tid gjeldende satsen for eiendomsskatt som fastsettes årlig av kommunestyret. Industritaksten for anlegget fastsettes ved oppstart, vanligvis for 10 år av gangen. Ved takseringen skal ikke bare vindturbinene og nettanlegget, men også grunnarealet takseres, herunder opparbeidelseskostnader og annen infrastruktur. Tradisjonelt har taksten ligget rundt 60-70 % av investeringsbeløpet. Stortinget har imidlertid åpnet for at takstgrunnlaget kan settes helt opp mot investeringsbeløpet, og det er derfor ventet at takstgrunnlaget for nye vindkraftanlegg vil øke (Førde et al. 2010). Anslag kan gjøres ut fra at verdien settes til henholdsvis 60 % og 100 % av investeringen. Dette betyr en takseringsverdi på i størrelsesorden 1260 – 2100 mill. NOK slik utbyggingsplanen ser ut i dag (jf. eksempellayout). Med 7 ‰ eiendomsskatt betyr det i størrelsesorden 9 - 15 mill NOK per år for Birkenes kommune.

Redusert eiendomsskatt

I konsekvensutredningene står det videre at siden eiendomsskatten er knyttet til vindkraftanleggets industritakst, og vindturbinene (normalt) avskrives over 20 år, betyr det at taksten og dermed eiendomsskatten reduseres over tid. Men, hovedregelen er at industrielle verk og bruk skal takseres etter en såkalt substansverdivurdering. Det vil si gjenanskaffelsesverdi med fradrag for slit elde og eventuell utidsmessighet (Rettstidend 2007), og ikke bokført verdi. Ved reforhandling av takstgrunnlaget 10 år etter oppstart har normalt taksten sunket betydelig (dersom det ikke er gjort nyinvesteringer i mellomtiden).

Kommunen har tatt innholdet i ovenstående opp med E.ON og NVE, fordi det er viktig å få en så langt mulig korrekt fremstilling av temaet eiendomsskatt. Svaret på kommunens spørsmål er gjengitt under:

Sweco har på oppdrag for E.ON Vind utført en konsekvensutredning for det planlagte vindkraftverket Storehei, Oddeheia og Bjelkeberg vindkraftverk. I etterkant av konsekvensutredningen har det kommet et oppfølgingsspørsmål fra Birkenes kommune som besvares i dette notatet. Kommunen ønsker ytterligere informasjon om hvilken praksis for retaksering av vindkraftverket etter ti års drift, som skal følges. Retakseringen gir et nytt beregningsgrunnlag for eiendomsskatten, og kan dermed ha stor påvirkning på kommunens inntekter.

Da det kun er Smøla vindkraftverk som har vært i drift i over ti år i Norge, er det begrenset med erfaring og praksis for hvordan retakseringen foretas. Sweco har vært i kontakt med kommunene Smøla, Farsund og Fitjar som er vertskommuner for henholdsvis Smøla, Lista og Midtfjellet vindkraftverk. De to sistnevnte har kun vært i drift i relativt kort tid, så vi fikk kun generell informasjon om taksering fra disse. Smøla kommune har derimot vært gjennom en

fullstendig retaksering etter ti år, og Sweco har snakket med konsulenten som har utført denne.

Felles for alle kommunene er at de sier at taksten er basert på byskatteloven §§4 og 5, men at denne gir mye rom for skjønn. Utbygger har anledning til å klage på taksten etter eiendomsskatteloven §19. Slike klager behandles av kommunens overtakstnemd/klagenemd.

Etter at anlegget har vært i drift i ti år skal anlegget retakseres og det er vanlig at kommunen henter inn eksterne konsulenter for å foreta denne. Takstmannen som ble brukt til å retaksere Smøla vindkraftverk forteller at man ved retaksering tar utgangspunkt i den opprinnelige taksten, som ble benyttet som grunnlag for eiendomsskatten i de første ti år. Deretter indeksregulerer man dette tallet for å gjenspeile generelle kostnadsøkninger som ville ha funnet sted, dersom man skulle anskaffet et tilsvarende anlegg på dagens dato. Man kan her bruke enten en generell konsumprisindeks eller en mer spesifikk indeks som f.eks. en byggekostnadsindeks. Etter dette trekker man fra et beløp for "slit og elde", basert på anleggets tekniske stand og gjenværende levetid. Tillegget etter indeksejusteringen og fradraget for "slit og elde" kan utligne hverandre, eller man kan ende opp med et beløp som er enten større eller mindre enn den opprinnelige taksten for de første ti år.

Sweco har fått bekreftet fra et advokatfirma at fremgangsmåten beskrevet over samsvarer med gjeldende praksis. På bakgrunn av opplysningene vi har fått for Smøla vindkraftverk, samt bekreftelse fra advokatfirmaet som nevnt ovenfor, kan man anta at det er sannsynlig å forvente at retakseringen av et vindkraftverk etter ti års drift vil gi en takst som er omtrent lik eller større enn den opprinnelige taksten. Dette betyr i så fall at kommunen kan forvente at inntektene fra eiendomsskatten vil være på omtrent samme nivå i de 11. – 20. driftsårene som de første ti årene. Det er imidlertid viktig bemerke at takseringen gjøres spesifikt for hvert enkelt anlegg og at utfallet kan variere fra tilfelle til tilfelle.

NVE har følgende å si på nåværende tidspunkt:

Takstgrunnlaget fastsettes etter at kommunen har leid inn et takseringsselskap (eks. Norsk hydrologiservice). De kommer da med et forslag til takst, som takstnemda eiendomsskatt i kommunen tar stilling til. Dersom tiltakshaver er uenig, kan de bringe den inn til klagenemnd eiendomsskatt i kommunen. Se for øvrig Lov om eiendomsskatt til kommunane (eiendomsskattelova), ref. § 8A-3 Verdsetjing.

Kommunen må ut fra dette konkludere med at det knytter seg noe usikkerhet til spørsmålet om nivået på eiendomsskatten. Det gjelder nivå på ny anlegget og etter 10 år. Slike inntekter uansett nivå, vil selvsagt være positive isolert sett.

Etter fremdriftsplanen må en anta at trinn 1 står ferdig i 2017. Det innebærer 26 vindturbiner som kan knyttes til det regionale nettet. Dersom en antar en investering på ca. 45 % av det totale investeringsbehovet på rundt 2 mrd NOK og takst mellom 70% -100%, vil en med 7 promille få en eiendomsskatt mellom 4,4 og 6,3 mill. NOK fra 2017.

Administrasjonen er enig i at prosjektet kan gi relativt store ringvirkninger for næringslivet spesielt regionalt, men også lokalt. De største ringvirkningene vil være i anleggsfasen. I driftsfase vil de bli mindre, men like fullt positive. Mulige inntekter fra eiendomsskatt er ikke tillagt avgjørende vekt i administrasjonens vurderinger.

xii. Jord – og skogbruk.

Vurderingene tilsier et det er liten positiv for planområdet og liten negativ for nettraseer. Adkomst- og internveier vil lette utdrift av tømmer.

Utbygger har inngått avtale med 24 av 26 grunneiere i de aktuelle områdene hvor vindkraftverket ønskes plassert. Det oppfattes som positivt idet den økonomiske gevinsten oppleves som en gunstig tilleggsinntekt både til de som driver aktivt landbruk i området og til de som har landbruk – jord – og skogbruk – som en tilleggsnæring. Det er imidlertid ingen av områdene som i dag brukes som husdyrbeite. Det drives tradisjonell jakt i områdene. Jakt vurderes ikke å bli påvirket i vesentlig grad av vindkraftverket.

Det er noe blandet bonitet i de aktuelle områdene hvorav noen små arealer bar – eller blandingsskog med høg bonitet. Andelen uproduktiv skog i områdene som blir berørt av vindkraftverk er relativt stor. 43 km internveier i områdene vil gi mulighet for bedre skogsdrift der dette måtte være økonomisk ønskelig og forsvarlig. I konsekvensutredningen oppgis det direkte arealtapet til turbiner med plasser, veier og trafostasjon til ca. 2,4 % av planområdenes areal.

Administrasjonen er enig i at konsekvensene for landbruket i de aktuelle områdene samlet sett er positive og at virkningene i forbindelse med nettraseer er liten negativ for skogbruket.

xiii. Reiseliv og turisme.

Følgende er hentet fra sammenstillingen av konsekvensutredningen:

Antatt liten negativ konsekvens for eksisterende tilbud. Vindkraftverk kan markedsføres som attraksjon hvis kommunen ønsker det. Reiselivsnæringen er relativt lite utbygd i kommunen – med noen få positive unntak. Aktiviteten er knyttet til naturopplevelser som sportsfiske, kanopadling, skiutfart og hytteliv. De store reiselivsdestinasjonene ligger kystnært sør for kommunen. Det er imidlertid en prioritert oppgave for kommunen å satse på mer reiseliv og dermed økt turiststrøm til gode og unike utbygde destinasjoner – gjerne i de områdene som i dag ikke dekkes av denne næringen.

Kommunen arbeider aktivt med å legge forholdene til rette der Tovdalselva har en sentral posisjon som reiselivsmagnet, ikke minst som god lakseelv. Norske lakseelver som er en organisasjon for grunneiere/rettighetshavere i hele landet fremhever at Tovdalselva har et stort potensiale på grunn av sine kvalitet, natur, kultur og beliggenhet nær Kjevik flyplass og kort avstand fra kontinentet. I landssammenheng er det bare sørlandselvene som har hatt økning i fangstene. Hvilke betydning en vindmøllepark vil ha for denne satsingen er usikkert. Tovdalselvas urørthet vil påvirkes negativt fordi møller både i Bjelkeberget og Oddeheia vil påvirke landskapsrommet og de vassdragsnære områder.

Det kan hevdes at vindmølleparken som følge av størrelsen og vindturbinenes dimensjoner kan utnyttes som en turistattraksjon dersom en lykkes med å markedsføre den på en god måte. Vi er usikre på om det vil gjelde turister fra kontinentet som har store parker i sine hjemland. De ønsker nok primært å oppsøke attraktive produkter, tilbud og opplevelser i mer uberørt natur. For nordmenn er nok vindparker med slike dimensjoner noe nytt og spennende, men vi mener likevel dette på sikt ikke vil være et produkt som ”selger”. På kort sikt kan kommunen være en tilrettelegger sammen med lokale og regionale reiselivsaktører i det norske reiselivsmarkedet. Birkenes kommune kan i en slik sammenheng markedsføre seg som en kommune som satser på fornybar energi.

Administrasjonen er enig i vurderingen om vindkraftparkene vil ha en liten negativ virkning for eksisterende tilbud, spesielt innen aktiviteter knyttet til naturopplevelser som sportsfiske, kanopadling, skiutfart og hytteliv. Vi mener det er stor usikkerhet knyttet til om anleggene kan være en turistattraksjon.

xiv. Forventet levetid – Sikre demontering og opprydding

E.ON skriver at vindturbinenes levetid vil være 20-25 år. Etter så lang driftstid forventes det roterende maskineri med mer å være modent for utskifting eller riving. I praksis vil vindturbinene da fjernes sammen med øvrig utstyr over bakkenivå. NVE uttaler at de i konsesjonen vil stille krav om at området tilbakeføres til sin opprinnelige form så sant det er teknisk og økonomisk mulig. NVE kan stille krav til at fundamentene skal hugges ned under bakkenivå, slik at ny skog kan plantes. Dette vil avhenge av hvilken type fundament som velges. Geotekniske undersøkelser vil foretas senere i prosessen og disse undersøkelsene vil være et viktig grunnlag for hvilke typer fundamenter som velges. Veiene i området overføres til grunneiernes bruk. Det kan tenkes at man etter ca. 20 års driftstid ønsker å skifte ut vindturbinene og la resten av utstyret bli brukt videre. Da må man gå gjennom ny tillatelsesprosess og søke ny konsesjon for ytterligere 25 års drift av vindkraftverket med nye vindturbiner.

Administrasjonen påpeker viktigheten av at det gis garanti og utarbeides en plan for tilbakeføring av områdene etter endt konsesjonsperiode.

xv. Satsing på fornybar energi i Birkenes kommune

Det er som nevnt tidligere viktig at også kommunen bidrar i nasjonens satsing på å bygge ut fornybar energi. Administrasjonen har foretatt en gjennomgang av gitte konsesjoner og planlagte/iverksatte prosjekter. Eksisterende og planlagte vannkraftkonsesjoner utgjør ca. 200-250 GWh. Fra 2013 til 2020 skal det investeres 400-450 mill. NOK i oppstartede og planlagte konsesjoner.

IV SAMMENSTILLING OG KONKLUSJON

Kommunen står overfor et verdivalg. De positive og sikre virkningene av en etablering av vindmølleparkene vil være økt verdiskaping, fornybar energi og eiendomsskatt. De må veies opp mot de negative og usikre virkninger for bomiljø, landskap, friluftsliv og naturmiljø. Vurderingene har lagt til grunn både kortsiktige og langsiktige konsekvenser for kommunen som samfunn.

Administrasjonen har i sin vurdering lagt størst vekt på de langsiktige og usikre virkningene. På dette grunnlag har vi landet på at konsesjon ikke bør tilrås.

Vindkraftparkene har store negative konsekvenser for landskapsbildet. Vindturbuinene vil dominere og påvirke kommunelandskapet over store arealer. Vi har tillagt virkninger for fast bosetting stor vekt. Bomiljøer på Skrerros, Senumstad, Vinterstø, Rislå og Søre-Herefoss blir sterkest berørt.

Tiltakenes nærhet, størrelse og synlighet vil også påvirke friluftsliv og naturopplevelse. Ogge ligger i influensområdet til Storehei. Selv om konfliktene avtar med økende avstand vil det være negative virkninger for friluftsområdet og for bebyggelsen spesielt langs vestsiden av vannet. Områder som Heimdal/Heimdalsknuten, Trottohytta og Tjøntveit benyttes til friluftsliv. Områdenes verdi vil bli betydelig endret fra dagens situasjon. Administrasjonen mener at utførte vurderinger i for liten grad har vektlagt områdenes potensial for fremtidig friluftsliv og rekreasjon. Det gjelder spesielt det potensialet som ligger i Storeheimområdet.

De negative virkningene for naturmiljø, landskap og friluftsliv vil også begrense muligheten til å markedsføre en stor kommune med mye uberørt natur og villmark. Vi legger til grunn at «urørt» natur i nærheten av urbane strøk vil være et økt knapphetsgode på lang sikt. Birkenes kommune ligger tett på en voksende befolkning i Kristiansandsregionen og vil i stor grad ta del i denne veksten. Behovet for å ta vare på og videreutvikle regionale friluftsområder som for eksempel Ogge, vil øke i takt med av urbaniseringen av sentrale strøk. Ny folkehelselov understreker befolkningens behov for å oppsøke stillhet og «urørt» natur. Administrasjonen verdsetter «urørt» natur som en fremtidig større samfunnsverdi enn dagens.

Statlige og regionale myndigheter har i sine uttalelser påpekt manglende kartlegging og kunnskap om naturmiljøet. Administrasjonen deler dette synet og de krav som er fremsatt for å få et bedre beslutningsgrunnlag. Konklusjonen om liten negativ konsekvens kan være feil.

Administrasjonen mener at konsekvensene for landbruket samlet sett er positive selv om det legges enkelte begrensninger for skogsdrift under ledningetraseene. Vi er mer usikre på konsekvenser for reiseliv og turisme, men muligheten for å markedsføre uberørt natur reduseres.

Vi forutsetter at ingen bolighus får støy over anbefalte grenseverdier. Spesielt er vi opptatt av berørte bomiljø på Skrerros, Senumstad, Vinterstø og Rislå. Støypåvirkning kan gi helseplager og må begrenses så mye som mulig. Det er knyttet usikkerhet til konsekvenser både for berørte bomiljøer, fritidseiendommer og friluftsliv. Før detaljplaner for planområdene godkjennes, må det gjennomføres supplerende og uavhengige beregninger for å kvalitetssikre det materiale som foreligger.

For verdiskaping kan prosjektet gi relativt sikre og positive ringvirkninger for næringslivet spesielt regionalt, men også lokalt. De største ringvirkningene vil være i anleggfasen. Det kan føre til at enkelte virksomheter kan komme gjennom en periode med liten aktivitet. I driftsfase vil ringvirkningene bli mindre, men like fullt positive. De økonomiske ringvirkninger vil selvsagt være størst dersom både trinn 1 og trinn 2 blir bygd ut innen 2020. Det knytter seg noe usikkerhet til trinn 2 som følge av mer kompliserte og kostnadskrevede transportkorridorer, samt tilkopling til sentralnettet.

Tiltakene vil også innebære økt eiendomsskatt. Det er stilt spørsmål om størrelse på denne skatten. Tradisjonelt ligger taktsen på 60-70% av investeringsbeløpet. Den fastlegges av kommunal taktsnemnd. Med en investering på 2 mrd NOK og 70%, vil eiendomsskatt med 7% ligge på 9,8 mill NOK for trinn 1 og trinn 2. Dersom bare trinn 1 blir bygd ut, vil den ligge på 4,4 mill. NOK. Kommunens økonomiske situasjon er utfordrende, men kommunen må uansett jobbe for en bærekraftig økonomi. Administrasjonen har ikke tillagt mulige inntekter fra eiendomsskatt fra 2017 avgjørende vekt fordi tiltakene omfatter en vedvarende og vesentlig endring av arealets karakter.

Birkenes vil med en utbygging fremstå som en kommune som satser på å innfri nasjonale mål om utbygging av fornybar energi. Eksisterende og nye vannkraftprosjekter, spesielt i Uldalsgreina av Tovdalsvassdraget, viser at kommunen allerede satser på fornybar energi. Eksisterende og nye vannkraftprosjekter i kommunen utgjør totalt 200-250 Gwh med investeringer frem til 2020 på mellom 400-450 mill NOK.

Nesten alle grunneierne innenfor planområdene er positive til tiltakene. De aller fleste i kommunen som har uttalt seg er imidlertid mot at det gis konsesjon. Vi kan registrere stor bekymring for konsekvenser, ikke minst knyttet til bomiljøer, men også for de som er eiere av fritidsboliger eller driver et aktivt friluftsliv. Det kan selvsagt hevdes at det alltid er motstandere av denne type prosjekter som engasjerer seg mest. Administrasjonen mener likevel at det fremkommer vesentlige momenter i disse uttalelsene som må tillegges vekt.

Det hevdes at vindmølleparkene som planlegges langt på veg representerer gårdagens teknologi. De beslaglegger store områder og representerer store naturinngrep. Ny teknologi er forventet å kunne utnytte vindressursene med langt mindre arealinngrep.

V

ADMINISTRASJONENS TILRÅDING

- 1 **Det tilrås at det ikke gis konsesjon til E.ON vind for utbygging av Storehei, Bjelkeberget og Oddeheia vindkraftverk i Birkenes kommune**
- 2 **Dersom konsesjon blir gitt, må det stilles følgende vilkår:**
 - a) Vindturbiner 12, 13 og 14 i område Bjelkeberg bør flyttes noe lenger inn i planområdet av hensyn til bomiljøet på Senumstad, Vinterstø og Rislå, det samme gjelder nr 21 og 22 på Storehei av hensyn til bomiljøet på Skreros samt nr 23 av hensyn til friluftsliv og landskap på Heimdalsknuten. På Oddeheia bør hvis mulig turbin nr 9 og 10 som ligger på kanten mot dalen, flyttes eller tas bort.
 - b) Foreliggende støyberegninger må kvalitetssikres før endelig detaljplan godkjennes. Det er en forutsetning at ingen bolighus får støy over de anbefalte grenseverdier.
 - c) Før utbygging og anleggsarbeid starter skal det gjennomføres forhandlinger om avbøtende tiltak knyttet til trafikksikkerhet og annen utbedring av nødvendig infrastruktur.
 - d) Turbinene skal ha lysmerking basert på radarstyrt teknolog som gjør at lysene slås på kun når luftfartøy kommer innenfor en avstand fra vindkraftparken som gjør at lysmerking er påkrevd.
 - e) Det gis garanti og utarbeides en plan for tilbakeføring av områdene etter endt konsesjonsperiode.

Dokumentliste [Link til hjemmesiden over dokumentene i listet i dokumentlista](#)

Nr	T	Dok.dato	Avsender/Mottakar	Tittel
1	I	12.06.2012	Norges Vassdrags- og energidirektorat	Vindkraftverk i Birkenes kommune - Høring av melding med forslag til utredningsprogram. Invitasjon til folkemøte 20.06.2012
2	I	02.07.2012	EON Vind Sverige AB	Samrådsgrupper vindkraft
4	U	04.07.2012	E.ON Vind Sverige AB	E.ON Vind Sverige AB - Vindkraft med tilhørende nettilknytning i Birkenes Kommune. Sammensetning av Samrådsgruppe.
3	N	04.07.2012	Tjenesteområde Teknisk - Jakob Olaus Mo	Håndtering av samrådsgrupper vindkraft
5	U	05.07.2012	Se adresseliste.	Vindkraftverk i Birkenes kommune. E.ON Vind Sverige AB: Melding med forslag til utredningsprogram - mai 2012.
6	I	06.07.2012	EON Vind Sverige AB v/Karen Dalby	Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftprosjekter - Samrådsmøte nr 1
7	I	12.07.2012	Karen Dalby	Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftprosjekter - Samrådsmøte nr 1 - 30.08.2012
8	I	15.08.2012	Rambøll Energi	Forhåndskonferanse - midlertidige vindmålemaster
9	I	21.08.2012	E.ON Vind Sverige AB	Møteinnkalling 30.08.2012
10	U	31.08.2012	NVE	Vindkraftverk i Birkenes kommune
12	I	31.08.2012	Norsk Ornitologiske Forening	Melding om planlegging av vindkraftverkene Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget i Birkenes-innspill fra NOF
11	I	03.09.2012	Fylkesmannen i Aust-Agder	Birkenes kommune - Storhei, Oddheia og Bjelkeberget vindkraftverk - melding
13	I	10.09.2012	E.ON Vind Sverige AB v/Karen Dalby	Referat 30.08.2012 fra første samrådsmøte for Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftprosjekter
14	I	19.11.2012	Norges vassdrags- og energidirektorat	Meddelt utredningsprogram for Storhei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk i Bikenes kommune
16	I	24.05.2013	Norges Vassdrags- og energidirektorat	Innkalling til folkemøte 10.06.2013 kl. 1900 - Valstrand kulturarena
15	I	24.05.2013	Norges Vassdrags- og energidirektorat	Høring av søknad om konsesjon for vindkraftverk - Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget
42	I	10.06.2013	Trond Bakken	Høringsuttalelse vedr vindkraftverk på Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget i Birkenes kommune
50	I	12.06.2013	Stine Sagen og Samuel Sagen Terje Sagen	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
51	I	18.06.2013	Marianne Selderbeek	Høringsuttalelse vedrørende bygging

41	I	19.06.2013	Ogge Gjestheim AS	av vindkraftverk i Birkenes Høringsuttalelse vedr. søknad om konesjon for utbygging av Storehei, Oddehei og Bjelkeberget vindkraftverk
18	N	28.06.2013	Plan- og byggesak - Arild Syvertsen	Notat fra rådmannen vedr: Åpent brev til politikerne og administrasjonen i Birkenes Kommune
17	I	28.06.2013	Andreas Førster	Åpent brev til politikerne og administrasjonen i Birkenes Kommune
21	I	02.07.2013	EON Vind Sverige AB	Vindkraftverk i Birkenes kommune- Invitasjon og referater fra samrådsmøter
20	U	03.07.2013	EON v/Lise Toll	Gebyr for behandling av Eon sin konesjonssøknad mm
40	I	07.07.2013	Anne Karin og Harald Olsen	Protest mot bygging av vindmøller ved Ogge i Birkenes kommune
19	U	08.07.2013	Andreas Forster	Vindkraftverk i Birkenes kommune
22	I	08.07.2013	Anne Karin Olsen	Protest mot vindmøller i Ogge
23	I	09.07.2013	Bjørnar Ytrehus	Anmodning om at Birkenes kommune søker om utsettelse av høringsfrist for vindkraftverk
24	U	10.07.2013	Bjørnar Ytrehus	Anmodning om at Birkenes kommune søker om utsettelse av høringsfrist for vindkraftverk
25	N	11.07.2013	ITavdelingen - Steinar Nørstebø; Ordfører - Arild Windsland	E-post korrespondanse vedr offentliggjøring dokument - Protest Vindmøller i Ogge. -- att.: Anne Karin Olsen
27	U	15.07.2013	Anne Karin Olsen	Svar - protest mot vindmøller
26	I	15.07.2013	Arild Windsland	Vindmøller i Ogge.
30	I	23.08.2013	EON v/ Lise Toll	Ersättning av faktiska kostnader
31	I	29.08.2013	Advokat Odd Holck- Steen	Høringsuttalelse fra berørte hytteeiere
53	I	10.09.2013	Iveland Kommune	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
52	I	10.09.2013	Forsvarsbygg	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
55	I	12.09.2013	Norges Miljøvernforbund	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
39	I	12.09.2013	jf underskriftsliste Beboerne langs planglagt vindkraftverk i Birkenes kommune	Innsigelse mot bygging av vindkraftverk i Birkenes kommune
38	I	13.09.2013	Andreas Førster og Tatiana Krause	Innsigelse til planer om vindkraftverk på Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget
34	I	13.09.2013	Advokatfirmaet Tofte DA	Krav om innløsning av Lillesand turistforenings hytte med tilhørende tomt etter forurensningsloven § 17
32	I	13.09.2013	Lars Gunnar Retterholt	Viser til offentlig høring vedrørende vindmøllepark
33	I	14.09.2013	Lars Gunnar Retterholt m/ flere grunneiere	Uttalelse vedrørende vindkraftverk Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget.
58	I	14.09.2013	Søre Herefoss grend	Høringsuttalelse vedrørende bygging

57	I	15.09.2013	Norsk Zoologisk Forening	av vindkraftverk i Birkenes Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
56	I	15.09.2013	Forum for natur og friluftsliv Agder	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
61	I	15.09.2013	Norges Naturvernforbund i Vest-Agder	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
60	I	15.09.2013	Trygve Løland	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
59	I	15.09.2013	Anne-Gerd Væting Sunde	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
49	I	15.09.2013	Motvind v/ Terje Ånesland	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
37	I	15.09.2013	Norsk Ornitologisk Forening (NOF)	Uttalelse til planer om vindkraftverk på Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget
36	I	17.09.2013	Statens vegvesen Region Sør	Høringsuttalelse - konsesjonssøknad for nytt vindkraftverk på Storhei, Oddeheia og Bjelkeberget i Birkenes kommune
44	I	20.09.2013	Fylkesmannen i Aust-Agder	Høringsuttalelse - konsesjonssøknad og konsekvensutredning for Storehei, Oddeheia og Bjelkeberget vindkraftverk
43	I	23.09.2013	Norges Vassdrags- og energidirektorat	Invitasjon til sluttbefaring
45	I	23.09.2013		Vindkraftverk i Birkenes kommune
29	U	24.09.2013	bkylland@online.no,	Konsesjonssøknad Vindkraft
35	U	24.09.2013	Lars Gunnar Retterholt	Svar på henvendelse vedr offentlig høring konsesjonssøknad Vindmøllepark
46	I	25.09.2013	Motvind v/Ommund Birkenes	Åpent brev til kommunestyrerepresentantene i Birkenes - videresendt kommunestyrets medlemmer 01.10.2013
28	U	25.09.2013	Hiaa@nve.no,; ARO@nve.no,	Konsesjonssøknad Birkenes
64	I	26.09.2013	Midt-Agder Friluftsråd	Uttalelse - planer om utbygging av vindkraftverk
47	I	01.10.2013	Fylkesmannen i Aust-Agder	Høringsuttalelse fra Miljødirektoratet - oversendelse av kopi
62	I	03.10.2013	Norges Vassdrags- og energidirektorat	Oversikt over dokumentliste - samtlige høringsuttalelser
48	I	04.10.2013	Motvind v/Terje Ånesland	Politisk behandling av vindkraftsaken
54	I	09.10.2013	Agder Energi Nett	Høringsuttalelse vedrørende bygging av vindkraftverk i Birkenes
67	I	17.10.2013	Statnett SF	Høringsuttalelse vedr vindkraftverk i Birkenes kommune
66	I	17.10.2013	Det Kongelige Miljøverndepartement	Høringsuttalelse - tematisk konfliktvurdering miljø og kulturminner
65	I	17.10.2013	Aust-Agder Fylkeskommune	Oversendelse av høringsuttalelse vedr

			Fylkesrådmannen	vindkraftverk i Birkenes kommune
68	I	25.10.2013	Marit Asdal	Innspill - vindmøller
70	I	31.10.2013	Aust-Agder Fylkeskommune	Høringsuttale om vindkraftanlegg i
			Fylkesrådmannen	Birkenes
71	I	04.11.2013	Anne Karin og Harald Olsen	Ny klage